

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 47 (2906) 2005 NOVEMBER-LAPKRITIS 22 • LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS - LITHUANIAN WEEKLY • tevzib@pathcom.com • Nr. kaina - \$1

Marš, marš, kareivėliai...

Taip būdavo dainuojama. O dabar, po daugelio metų, švenčiant tradicinę Kariuomenės šventę, ne pro šalį žvilgtelti į pažiūrų pokyčius ir jaunimą, kuris visais laikais sudarydavo kariuomenę, veikiančią įvairiomis sąlygomis, turinčią skirtingų tikslų bei prievolių.

VYRESNIEJI gerai atsimena, kaip nepriklausomoje Lietuvoje (1918-1940) gimnazijas baigęs jaunimas veržte verždavosi į Karo mokyklą, kuri buvo tapusi ko ne kiekvieno abituriento svajone. Buvo daroma griežtokia kandidatų atranka, nes tiek kariūnų Lietuvai nereikėjo, kiek jais tapti norėdavo. Sovietinei Rusijai okupavus Lietuvą, vaizdas iš karto pasikeitė. Niekas nebenorėjo stoti į svetimą kariuomenę, juo labiau tapti tos kariuomenės vadovais. Greitai išaiškėjo ir veikusios Lietuvos kariuomenės bei jos karininkų likimas. Entuziazmas siekti karinės tarnybos vėl pakilo, kai vokiečių okupacijos metu buvo organizuojama gen. P. Plechavičiaus vadovaujama Vietinė rinktinė ir naujoji karo mokykla. Ir vėl kandidatų netrūko. Deja, entuziazmą sužlugdė vokiškųjų nacių klata, kurios padariniai buvo gana žiaurūs ir daugelio savanorių likimus pasuko nelaukta kryptimi. Po penkių dešimtmečių Lietuvai atstačius nepriklausomybę, kūrėsi naujos ginkluotosios pajėgos ir per penkiolika nepriklausomybės metų jos tapo Šiaurės Atlanto sąjungos (NATO) dalimi. Šiandien jau Lietuvos karys vykdo net tarptautinių įsipareigojimų uždavinius ten, kur tik jis reikalingas. Pasikeitė ginkluotė, pasikeitė gynybos struktūra. O ir pažiūros į kariuomenę, į karinę tarnybą ir, apskritai, į karus. Į karį jau imta daugiau žiūrėti kaip į profesiją, kuri kaip ir visos kitos profesijos, vertinama pagal tai, kiek uždirbama, kokios darbo sąlygos, kokios pensijos ir privilegijos. Žinoma, nėra dingę dar nė senieji idealistiniai požiūriai, kurie karinę tarnybą grindžia jeigu ne savo krašto meile, tai bent tam tikru pašaukimu. Kiek ir kokių karių šiandien esama, nelengva būtų pasakyti. Kai ką parodo prisiimtų pareigų atlikimas.

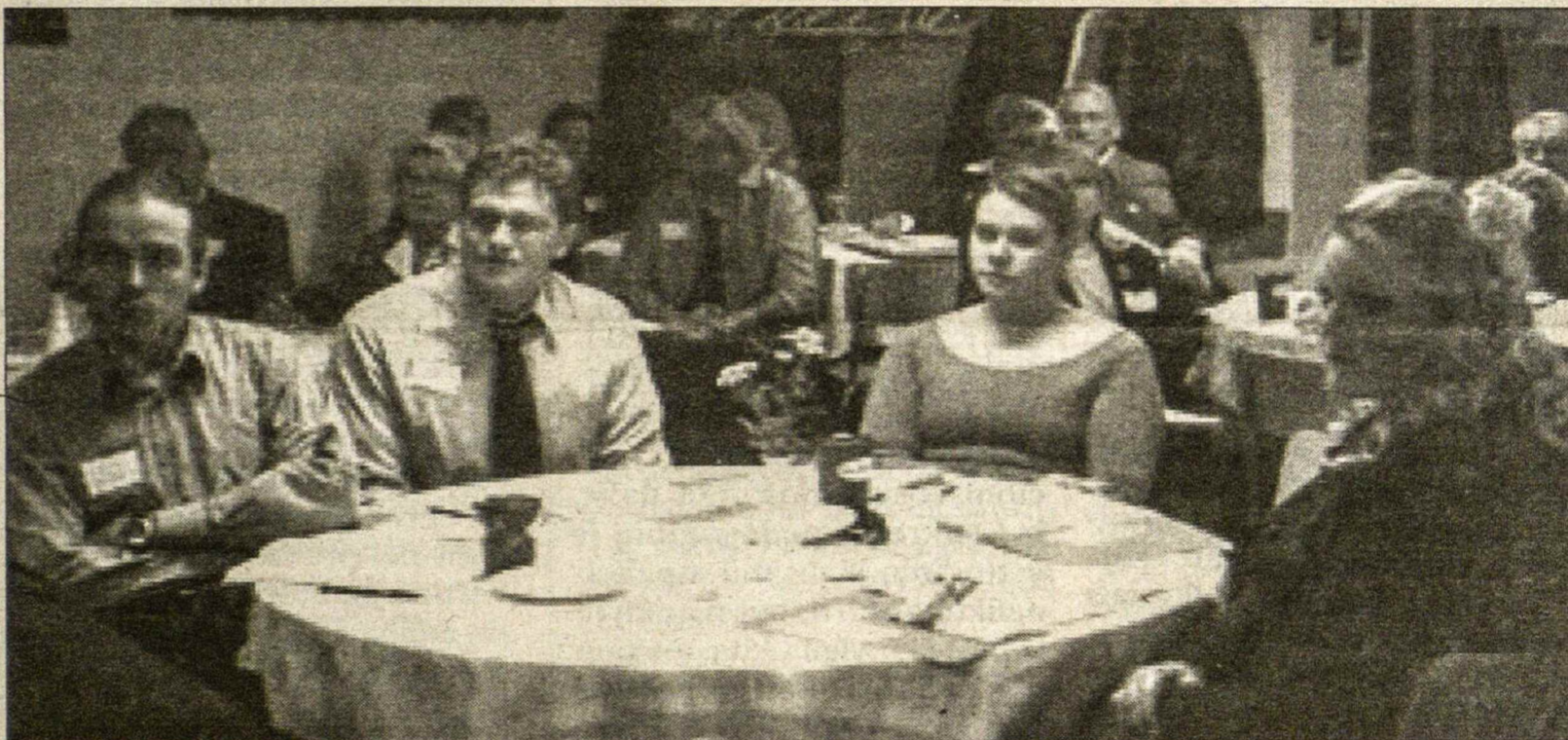
MAŽOMS valstybėms kariuomenė iš esmės reikalinga krašto gynybai. O principas paprastas - jei kas veržiasi į kraštą, reikia gintis. Kad to nedarė Lietuva 1940-aisiais, tautoje liko istorinė dėmė, kurią nors iš dalies nutrynė 1944 metais susiorganizavę laisvės kovotojai-partizanai, okupacijai priešinęsi beveik dešimtį metų. Ta istorinė dėmė betgi ne kariuomenei priklauso, bet ano meto politikams - naivuoliams, pataikūnams, gal ir išdavikiškų užmačių turintiems. Nuo šitokių žmonių sprendimo priklausė, ką tokiu tragišku tautai metu kariuomenė turėjo daryti. Partizanai ta prasme buvo laisvi ir vieningi. Jie ir norėjo išlikti laisvi, ir žūti laisvi. O tai jau karzygiškumas, kuris kaip tautos istorijon negali būti įrašytas. Užtat normalu, kad Lietuvos prezidentas partizanų vadams suteikia pomirtinius karinius laipsnius bei aukščiausius apdovanojimus, prilygina juos reguliariai kariuomenei, kuri atliko savo pareigą, iškėlė tikro kovotojo pavyzdį - geriau žūti negu vergauti. O tai jau absoliučiai viskas, ką žmogus savo Tėvynei gali duoti. Šitokių pasiaukojančių asmenybių visais laikais reikėjo, kad išliktų amžinosios vertybės, kurių apgynimui visada buvo mokama pati aukščiausia kaina - žmogaus gyvybė. Jų reikia ir šiandien, nors pasaulis susmulkėjęs, ir žmogus pratinamas tenkintis to susmulkėjimo trupiniiais. Lietuvos laisvės kovotojų - partizanų ir veikusių pogrindininkų - žygiai ir visi kiti atlikti darbai, nėra abejonės, padėjo pagrindą, ant kurio galėjo išsitiesti ir Baltijos kelias. Šių dienų Lietuvos kariuomenė yra tęsėja to, kas daryta už laisvę kovojant ir ją saugojant. Belieka palinkėti, kad ji būtų ir stipri patriotizmo mokykla. Č.S.

Kanados lietuvių veikla

KLB krašto tarybos sesija, 2005 m. įvykusi Delhi apylinkėje

KLB tarybos suvažiavimo, įvykusio lapkričio 5 d. Delhi, ON, prezidiumas. Iš k. - R. Žemaitytė-De Iulius, E. Punkrienė, S. Keras, R. Žilinskienė Ntr. R. Jonaitienės

KLJS valdybos nariai KLB suvažiavime Delhi, ON, lapkričio 5 d. Iš k. - J. Didžbalis, D. Puzeris, J. Puodžiukaitė, A. Rochkovskaitė Ntr. R. Jonaitienės

RAMŪNĖ SAKALAITĖ-JONAITIENĖ

Kanados lietuvių bendruomenės XIX tarybos antroji sesija įvyko 2005 m. lapkričio 5 d. Delhi lietuvių Šv. Kazimiero parapijos salėje. Suvažiavimą pradėjo KLB krašto valdybos pirmininkė Rūta Žilinskienė, kuri pakvietė visus sugiedoti Kanados himną. Invokaciją sukalbėjo prel. Edis Putrimas. Lietuvos generalinis garbės konsulas Liudas Matukas pasveikino susirinkusius ir perskaitė Lietuvos ambasadorės Sigutės Jakštonytės sveikinimo laišką. Taip pat sveikinimo žodį tarė Kanados lietuvių fondo (KLF) tarybos pirmininkas dr. Arūnas Pabedinskas ir Šiaurės Amerikos lietuvių fizinio auklėjimo ir sporto sąjungos pirmininkas Kazimieras Deksnys. R. Žilinskienė perskaitė sveikinimus, gautus raštu iš PLB pirmininko G. Žemkalnio, JAV LB tarybos pirm. R. Narušienės, JAV LB krašto valdybos pirm. V. Vėbraitės.

Ji taip pat pristatė atvykusius apylinkių pirmininkus ir atstovus. Dalyvavo E. Balkytė-Zūbis (Calgary), T. Pargauskienė (Delhi-Tillsonburg), A. Vaičiūnienė (Hamilton), S. Keras (London), A. Staškevičius

(Montreal), R. Kličienė (Ottawa), A. Zubrickas (St. Catharines), D. Garbaliuskienė (Toronto) ir R. Poškienė (Wasaga-Stayner).

Į prezidiumą pakviestas pirmininkas S. Keras, sekretorės - R. Žemaitytė ir E. Punkrienė. Rezoliucijų komisiją sudarė V. Pečiulis, R. Poškienė ir L. Verbickaitė-Sawitz, Mandatų - T. Jonaitis, J. Didžbalis, D. Puzeris. Pastaroji komisija pranešė suvažiavime dalyvaujančių skaičių - 21 tarybos narys, 10 pirmininkų, 10 krašto valdybos narių ir 5 KLJS valdybos nariai.

Priėmus suvažiavimo darbotvarkę ir praėjusios sesijos protokolą, dalyviai iš klausė R. Žilinskienės pranešimą, kuriame ji išvardino valdybos narius, apibendrino veiklą, kuri buvo smulkiai surašyta jos iš anksto tarybos nariams pateiktame pranešime.

Iždo pranešimą perskaitė Arūnas Morkūnas teigdamas, kad praėjusių metų išlaidos viršijo pajamas \$40,000. Daug išlaidų būta 2004 metais, valdybai parėmus įvykusius į XII Tautinių šokių šventę Čikagoje, prisidėjo muziejaus-archyvo nuoma ir alga, parama Kanados lietuvių jaunimo sąjungai ir

lituanistinėms mokykloms. Jo teigimu, asmeninės bendruomenės narių aukos krašto valdybai mažėja, taip pat mažiau iplaukia solidarumo įnašų.

Revizijos komisijos išvadas perskaitė pirm. Joana Kuraitė-Lasienė. Esą trūko pakvitavimų kai kurioms išlaidoms; pernai komisijos prašyta 3 metų sąmata nebuvo pristatyta. Spalio 31 d. valdybos ižde buvo \$85,350. Auditoriaus Roger Chaplin, samdomo buhalterio (kaip reikalauja valdžios įstatymai), pranešimą perskaitė J. Kuraitė. Jame teigiama, jog tikrinimas buvo ribotas dėl duomenų trūkumo.

Garbės teismo pranešimą pateikė Petras Adamonis, paskelbęs, kad jokių skundų nebuvo per praėjusius metus.

Kanados lietuvių muziejaus-archyvo (KLMA) valdybos ir vedėjos pranešimus perskaitė R. Sakalaitė-Jonaitienė. Paruoštas siūlymas krašto valdybai dėl statuto pakeitimo, nurodančio KV atsakomybę dėl muziejaus, taip pat surinkta medžiaga dėl KLMA bendrų nuostatų (policy statement), suredaguotas vedėjos pareigų apibūdinimas (job description).

Nukelta į 2-tą psl.

Šiame numeryje

- Kanados lietuvių veikla - 1,2 psl.
- Uždekime žvakelę partizanams... - 3 psl.
- Partizanų vado kova ir žūtis - 3,5 psl.
- Lietuvių ir prūsų pėdsakai (tęsinys) - 4 psl.
- Iš Amerikos lietuvių fondo veiklos - 7 psl.
- Kelionė po Lenkiją - 8 psl.
- Tautinių šokių kursai - 9 psl.
- Lietuvių novelė gyvybinga - 9 psl.
- Pažangus šokėjų sambūris - 10 psl.
- Premijos mažlietuvių veikėjams - 11 psl.
- Kultūrinė parama Lietuvai - 11 psl.
- Prisiminė "Aušros" klubą - 12 psl.
- Lietuviai Vokietijoje - 13 psl.
- Generolo Silvestro Žukausko kapas - 14 psl.

Uždekime žvakele partizanamams...

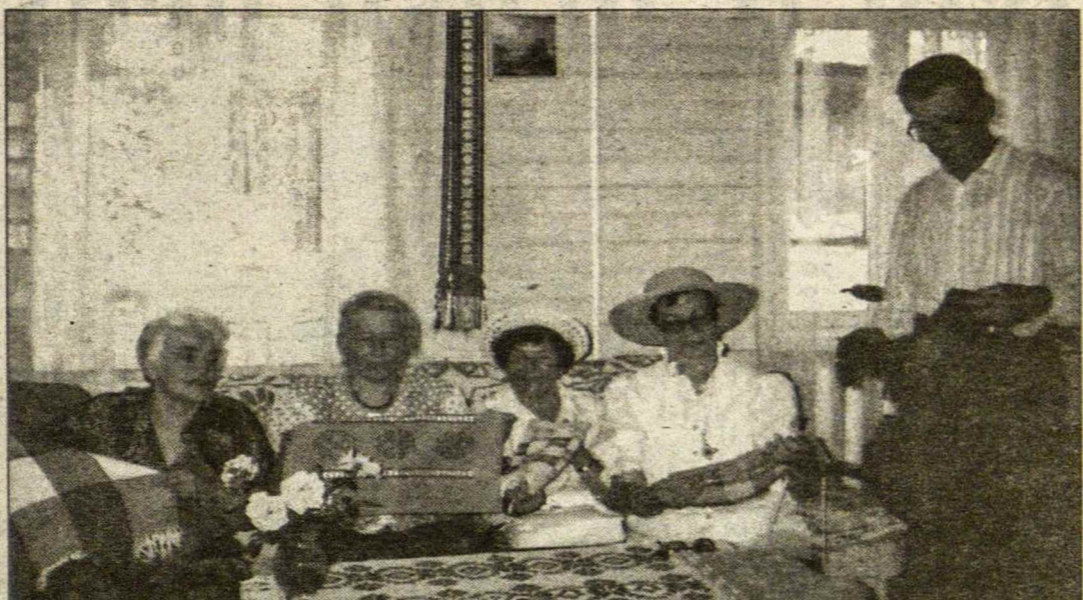
ANTANINA GARMUTĖ

Garliaviškiai mokytojai Danutė ir Valentinas Valodkos priklauso tai šviesių Lietuvos mokytojų kartai, kuri ir išėjusi į užtarnautą poilsį neapleidžia edukacinio-švietėjiško darbo. Dar daugiau galima pasakyti – suranda naujas jo formas. Mokytojai supranta, kad patriotizmo dirvonai ir šiandien tebėra ganėtinai apleisti. Todėl savo asmenine iniciatyva jie sėkmingai organizuoja įdomias ekskursijas jų pačių „atrastais“ (tiksliau – pastebėtai) gimtinės takais. Keliose tokiose ekskursijose teko dalyvauti ir šių eilučių autorei. Mokytoja Danutė Zujūtė-Valodkienė, pakvietusi į eilinę išvyką, tarsi juokais pasakė:

- Tėvynei atiduodame kas ką galime. O man šiam reikalui ir kompensacijos už tėvų žemę negaila – tebus išlaidos kelionių benzinui!

Tad ir keliavome partizanų takais, lankėme jų gimtąsias vietas, žūties ir niekinimo – amžinos garbės paminklais paženklintas vietas. Vasarą patraukėme pagal Nemuną, per Piliuoną, Pakuonį, gražųjį Bagrėno kaimą (netoli Prienų), kur tyvuliavo javų laukai ir pievos mokytojos Danutės tėvų – Sibiro tremtinių – sodybos vietoje... Pamatėme mūsų garbaus poeto Justino Marcinkevičiaus tėviškę. O Šaltupyje parymojome prie partizanų vado Algirdo Varkalos-Žaliuko, Daumanto paminklo. Dar aplankėme Mato Šalčiaus – keliautojo ir pedagogo bei žurnalisto gimtinę. Uždegėme žvakeles Jundilų sodyboje, kur žuvo 3 partizanai, ir Išložo kapinėse, kur palaidoti jų tėvai ir ryšininkai, rėmėjai.

Pasinaudojus šviesia garbaus amžiaus buvusios politkalinės Konstancijos Stravinskienės atmintimi, Pagražio miške, netoli Šilavoto suradome Geležinio vilko rinktinės vado Juozo Stravinsko ir jo 7 partizanų žūties vietą. Jie čia buvo slapčia išžudyti, kietai įmigę po žygio. Nors ir miško glūdumoje, toli nuo kelių ir viešelių, supama raistų ir pelkių, ši vieta Konstancijos Stravinskienės didelių

Pas tautodailininkę Aldoną Kriaučiūnaite-Lekavičiūnę. Iš kairės: A. Garmutė, A. Kriaučiūnaitė (antroji), mokytoja Danutė Zujūtė-Valodkienė (ketvirtoji), 2005 m. vasarą Piliuonos km., Kauno rajone Ntr. V. Valodkos

Konstancija Stravinskienė 2005 m. vasarą Čiudiškių kaimė, Prienų rajone, keliautojo ir pedagogo Mato Šalčiaus tėviškėje Ntr. V. Valodkos

pastangų dėka yra įamžinta kryžiumi ir prižiūrima, išretinus nereikalingus krūmokšnius, pasodinus kelis ažuoliukus ir liepaitę... Juk čia žemę aplaistė ir vienos moters – partizanės, medicinos sesers kraujas.

Rudens lapai nubarstė takus ir kelius. Ir prieš Vėlinės abu nepailstantys pedagogai Danutė ir Valentinas – pasuko savojo automobilio vairą iš anksto numatytais maršrutais. Keliauja jie ne prabėgomis, ne bet kaip, o sustodami, apeidami įžymias vietas, atidžiai apsižvalgėdami ir... supažindindami kitus kelionių dalyvius su konkrečia informacija: Danutė pa-

2005 m. vasarą prie paminklo 1946 m. birželio 9 d. Pagražio miške žuvusiems partizanamams. Tai: vadas ats. leit. Juozas Stravinskas-Žiedas, Kardas, med. sesuo Domicelė Dičpinigaitytė-Laimutė, vokiečių karininkas Vilhelmas-Vilius, Juozas Gylis-Vėtra, A. Pažėra-Špokas-Jazminas, Jonas Naujokas-Gintaras, Studentas – nežinomas partizanas. Nuotraukoje iš kairės: Konstancija Stravinskienė, Antanina Garmutė, Danutė-Zujūtė-Valodkienė Ntr. V. Valodkos

skaito ištraukas iš patriotinių knygų ir žinytų, Valentinas nufotografuoja, kad ir išvyka liudytų istorinę atmintį. „Uždekime žvakele partizanamams“ – geranoriškai skamba jų palinkėjimai keistojų neramumų blaškomoje Tėvyneje.

Partizanų vado kova ir žūtis

Vytauto apygardos vadas plk. Balys Vaičėnas-Pavasaris

B. Vaičėnas gimė 1915 m. lapkričio 23 d. Vaičėnų kaime, Obelių vlsč., Rokiškio apsk., Joanos ir Norberto Vaičėnų šeimoje.

Tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje, baigė puskarininkių mokyklą. Grįžęs įstojo į Lietuvos šaulių sąjungą, aktyviai dalyvavo jos veikloje. Daug prisidėjo organizuojant ir statant Šaulių sąjungos namus Obeliuose. Jam talkino Povilas Žagūnas, Juozas Dručkus iš to paties Vaičėnų kaimo. Vėliau tarnavo pasienio policijoje. Prisdėjęs karui, 1941 m. grįžo į tėviškę. Baigė karininkų kursus, bet vokiečiams tarnauti atsisakė.

Kai 1944 m. sovietų armija antrą kartą okupavo Lietuvą, Lietuvos vyrai organizavosi į partizanų būrius. Menkai ginkluoti vyrai tik su Dievo ir Tėvyinės vardu lūpose stėjo prieš

Vytauto apygardos vadas plk. Balys Vaičėnas-Pavasaris

specialiai parengtus, iki dantų ginkluotus sovietinės kariuomenės dalinius. Ryžtas ginti laisvę ir nepriklausomybę buvo stipresnis už okupanto ginklus. Balys Vaičėnas su broliu Bro-

niumi, dviem pusbroliais – Baliu ir Vytautu Dručkais – suorganizavo partizanų būrį, vėliau peraugusį į Vyčio kuopą, kurioje buvo iki šimto partizanų. Vyčio kuopa priklausė Vytauto apygardos „Lokio“ rinktinei.

1944 m. gruodžio 26 d. Balys Vaičėnas dalyvavo Antazavės šilo (Zarasų r.) kautynėse, kuriose buvo nukauta daug rusų kareivių. Tarp žuvusių partizanų buvo Jonas Kairys iš Vainiūnių. Į petį buvo sužeistas mūšiu vadovavęs ltn. Mykolas Kazanas-Mutka. Sulaukę nakties partizanai sėkmingai pasitraukė, o du priešai įgulos apeleistus bunkerius paėmė tik kitos dienos rytą.

1945 m. gegužės 2 d. žuvo Balio Vaičėno bendražygis Balys Dručkus, vienas iš organizatorių, kūrusių kovos struktūras, Vyčio kuopą.

Nukelta į 5-tą psl.

SAVAITĖ LIETUVOJE

Posėdžiavo su rusais

Palangoje lapkričio 11 d. vyko ketvirtasis Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo prekybos ir ekonomikos, mokslo ir technikos, humanitarinėje ir kultūros srityse tarpvyriausybinių komisijos posėdis. Pirmininkavo užsienio reikalų ministeris Antanas Valionis ir Rusijos transporto ministeris Igoris Levitinas. Pažymėta, kad nuo 2003 m. buvo patvirtintos ir įsigaliojo valstybių sienų, ekonominių zonų ir kontinentinės seklumos Baltijos jūroje atribojimo, kapitalo ir investicijų apsaugos, tranzito geležinkelio dokumentų, readmisijos sutartys ir susitarimas dėl Lietuvos, Rusijos ir Lenkijos valstybių sienų sankirtos. Taip pat baigta formuoti dvišalė valstybių sienų demarkavimo komisija. Išsiplėtusi Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo teisinė bazė sudaro gerą pagrindą toliau plėtoti naudingus ryšius.

Pareikšta, jog būtina greičiau parengti susitarimą dėl bendradarbiavimo kovojant su organizuotu nusikalstamumu, pasirašyti kitus dvišalius susitarimus prekybos, energetikos ir kitose srityse. Aptarti įvairūs projektai, kaip Klaipėdos ir Karaliaučiaus uostų bendradarbiavimas, talpintuvų traukinio „Merkurijus“ įgyvendinimas. Taip pat svarstyti aplinkosaugos ir finansų klausimai. Rusijos atstovai sutiko finansinių klausimų darbo grupei pateikti būtiną informaciją apie įsiskolinimų Lietuvos statybininkams kompensavimą iki 2006 m. sausio 1 d. Kitas Tarpvyriausybinių komisijos posėdis vyks 2006 m. Rusijoje.

Pristatė Baltijos strategiją

Europos komisijos pirmininkui Jose Manuel Barroso pristatytas baltiečių ir kitų artimų valstybių europarlamentarų grupės dokumentas dėl Europos strategijos Baltijos jūros kraštuose. Grupės tikslas yra išsaugoti labai užterštą Baltijos jūrą, skatinti prekybą, investicijas ir tobulinti susisiekimą, palengvinti žmonių ir prekių judėjimą per šalių sienas bei sustiprinti kovą su organizuotu nusikalstamumu. Ši kraštų grupė galėtų tapti tarpininke kuriant keturias bendrąsias erdves tarp ES ir Rusijos, teigia strategijos iniciatoriai.

Europos sąjungai vis daugiau dėmesio kreipiant į užsienio reikalus, vadinama „šiaurės dimensija“ lieka pamiršta, teigė parlamentarai. Prie pareiškimo jungėsi Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Suomijos, Estijos ir Latvijos atstovai. Tikimasi, kad Europos parlamente bus priimta rezoliucija, paremianti jų strategiją.

Nebevilios rinkėjų

Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas Zenonas Vaigauskas pranešė (ELTA-lapkričio 15 d.), kad politikams nuo šiol uždrausta rinkėjams dovanoti bet kokius materialius daiktus, ar rinkėjų

balsus „rinkti“ kviečiant juos į pramoginius renginius. Įsigaliojus įstatymui, rinkėjų pirkimu nebus laikomos tik spausdintinės medžiagos, kaip politinės partijos ar kandidato programos, biografijos ar kitokie informacinio turinio lankstinukai, kalendoriai, atvirukai, lipdukai bei ženklukai, specialiai pagaminti rinkimų vajui ir skirti politinei partijai ar kandidatui propaguoti. Seimas taip pat numatė griežtesnes baudmes už rinkimų ar referendumo agitacijos tvarkos pažeidimus. Pataisomis bus ribojama ir išorinė politinė reklama – agitacinė medžiaga politikai nuo šiol galės skelbti tik specialiose savivaldybių administracijos direktoriaus numatytose vietose.

Prezidentas Gružijoje

Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus lapkričio 9-10 d. d. oficialiu vizitu lankėsi Gružijoje. Susitikime su prezidentu Mikheil Sakkashvili aptarti dvišaliai santykiai, bendradarbiavimas tarp Baltijos ir Pietų Kaukazo valstybių. Su Gružijos parlamento pirmininke Nino Burjanadze kalbėta apie parlamentų vaidmenį demokratinėse reformų kelyje, bendradarbiavimo galimybes.

Po delegacijų susitikimo buvo pasirašytos Lietuvos ir Gružijos vyriausybės susitarimo dėl investicijų skatinimo ir apsaugos bei Lietuvos ūkių ministerijos ir Gružijos ekonominės plėtros ministerijos bendradarbiavimo sutartys. Prezidentas taip pat susitiko su ministru pirmininku Zurab Nogaideli ir aptarė Gružijoje vykdomas ekonomines, teisines bei socialines reformas bei valstybių bendradarbiavimo galimybes ekonomikos ir gynybos srityse.

Nebetirs politikų veiklos

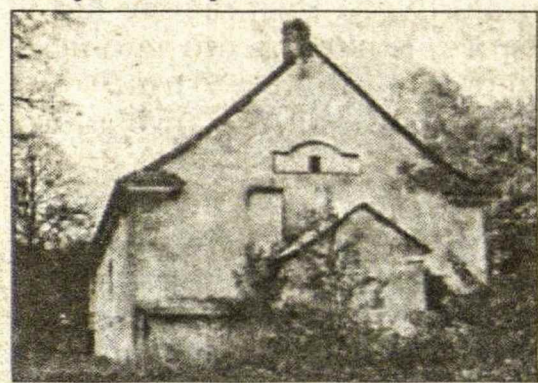
LGTC žiniomis, seimas lapkričio 10 d. nutarė nebesudaryti seimo laikinosios komisijos, kuri tirtų ministerio pirmininko Algirdo Brazausko šeimos verslą. Buvo siūlyta ištirti buvusio „Draugystės“ viešbučio privatizavimo aplinkybes, išnagrinėti ar premjero žmona, Vilniaus miesto tarybos narė, nepažeidė įstatymų išgydama 38% viešbučio akcijų.

Taip pat nuspręsta nesudaryti laikinosios komisijos užsienio reikalų ministerio Antano Valionio galimoms sąsajoms su užsienio valstybių slaptosiomis tarnybomis tirti. Buvo įtarimų, kad jis, studijuodamas Varšuvoje ir dirbdamas Lenkijos radijo laidų užsieniui lietuvių kalba redakcijos vadovu, buvo prisidėjęs prie tuometinio URM Algirdo Saudargo sekimo Lenkijoje 1990-1991 m. Š. m. vasario mėnesį dirbusi komisija nustatė, kad A. Valionis sovietmečiu priklausė KGB rezervui. Prezidentas Valdas Adamkus pareiškė pasitikis užsienio reikalų ministru, nepagrįstu pavadino liberaldemokratų siūlytą naują tyrimą. Opozicija žada skųstis Etikos ir procedūrų komisijai. RSJ

DR. ALGIRDAS
MATULEVIČIUS
Tęsinys iš 46 nr.

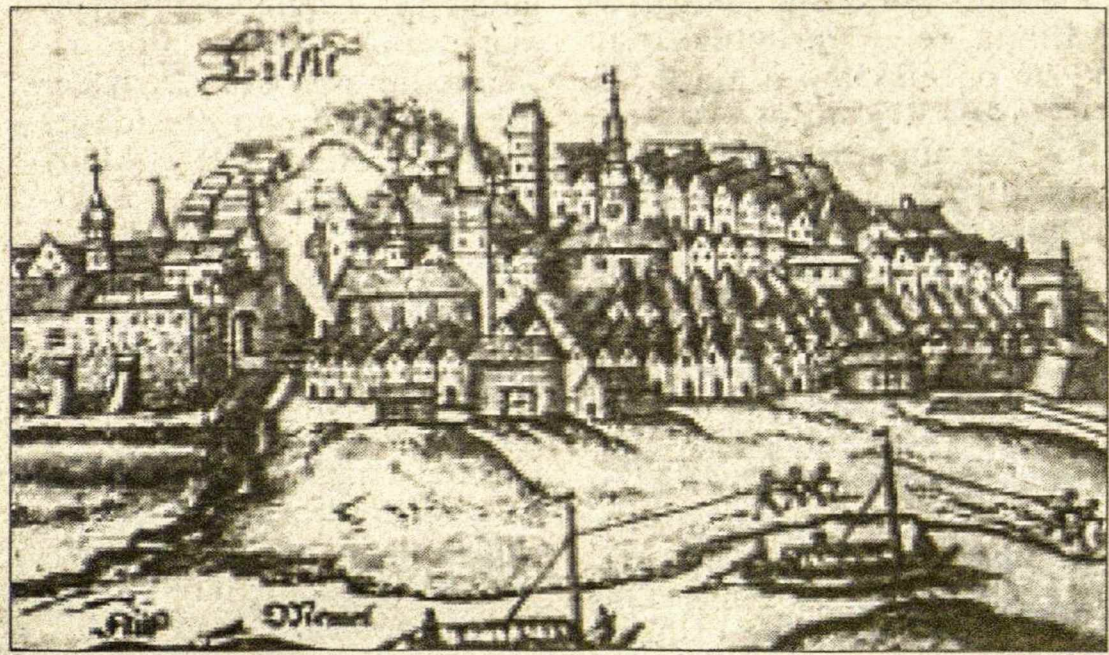
Lietuvių ir prūsų pėdsakai

Netoli Labguvos esančios Laukiškos (*Laukischken; Saranskoje*) bažnyčios iš akmenų pastatas išliko iki šiol, įrengti kultūros namai. Nuo XVI a. vidurio čia kunigavo lietuvių raštijos darbuotojai A. Jomantas, vėliau D. Gaidys, 1641–1646 m. – Johanas Partacijus. Pastarojo, t.p. dviejų jo įpėdinių Ch. Grube's (čia kunigavo 1646–1652 m.) ir J.M. Beilsteino (kunigavo 1653–1676 m.) žmona buvo pagarsėjusi Prūsijoje Anikė iš Taravos (*Annchen von Tharau*, tikroji pavardė Anna Neander). Jai meilės eilėraščių parašė Klaipėdoje gimęs ir Karaliaučiaus universiteto profesoriumi tapęs Simonas Dachas. Laukiškoje gimė jos ir J. Partacijaus sūnus Friedrichas Partacijus, lietuviškų giesmių eiliuotojas. Laukiškoje 1700 m. gimė ir lietuvių raštijos darbuotojas kunigas Mykolas Zigmantas Engelis, tilžiškio kunigo Mykolo Engelio sūnus. Laukiškoje, kaip reta krašte, išliko buvusio ordino pilis (1327), po 1525 m. perstatyta į Prūsijos valdovo hercogo Albrechto medžioklės pilį, o sovietmečiu pritaikyta mokyklai.

Buvusi Laukiškos šventovė – dabar klubas

Mielaukiuose (*Melaucken; Zalesje*) kunigavo lietuvių kilmės dvasininkai: 1870–1877 m. Adolfas Ansaitis, 1890–1917 m. Frydrichas Penčiukas, 1918–1925 m. Francas Adomaitis, 1933–1935 m. Ernstas Šmitaitis. Sovietmečiu suniokota bažnyčia buvo paversta sandėliu. Petro Cidziko pastangomis 1993 m. atgautoje Skaisgiriu (*Skaisgirren; Bolšakovo*) katalikų bažnytelėje (koplyčioje) pamaldos vyksta tik rusų kalba (su vokiškais intarpais), nors bažnytkaimyje ir apylinkėse gyvena gana daug lietuvių. Isės (*Inse; Pričaly*) prie Kuršmarių bažnyčia sugriauta. Čia kunigavo lietuvių raštijos darbuotojai: 1844–1855 m. K. L. E. Neissas, 1863–1869 m. J. Pipirs, parapijos mokykloje 1820–1851 m. precentoriavo pirmojo žinomo lietuvių kalba periodinio leidinio *Nusidavimai apie evangelijos prasiplatinimą tarp žydų ir pagonų* redaktorius (1832–1875) Johanas Ferdinandas Kelkis. Sunaikinta ir Kaukie-

Tilžė XVII a. pradžioje. Senovinė graviūra

mio (*Kaukenai; Kaukehmen; Jasnoje*) bažnyčia (dar 1985 m. stovėjo, buvo sandėlis) bei šventoriaus kapinaitės. Dr. Alberto Juškos duomenimis, tai viena seniausių Mažojoje Lietuvoje parapijų. Kaukiemyje kunigavo krašte žinomi lietuvių ugdytojai: 1579–1593 m. Aleksandras Rodūnionis jaunesnysis, 1728–1749 m. Johanas Behrendas (čia palaidotas), 1809–1824 m. Christianas Wittichas, 1850–1858 m. Karlas Heinrici, 1858–1873 m. Karolis Neissas (čia palaidotas), 1891–1905 m. superintendentas (vyskupas) Rudolfas Denukaitis (čia palaidotas), 1873–1891 m. Kristupas Styrus.

Iš Naujosios, arba Joneikiškės (*Neukirch, Joneykischken; Timirazevo*) 1670 m. pastatyta bažnyčios teliko sienų mūrai (dar 1985 m. buvo gana gero stovio – įrengtas sandėlis). Lietuviškas pamaldas iki 1679 m. laikė Christofas Meisneris, 1771–1783 m. Kristijonas Lovynas, 1804–1831 m. Christianas Mejeris, globojęs jaunąjį Frydrichą Kuršaitį, kuris 1821–1826 m. Naujojoje mokytojavu, nuo 1888 m. – būsimasis Karaliaučiaus Lietuvių kalbos seminaro vedėjas Paulus Salopiata.

F. Kuršaitis gimė 1806 m. Noragėliuose netoli Gastų. Sovietmečiu kaimas sunaikintas, teliko kelių sodybų likučiai. Kad čia būta Noragėlių, maždaug prieš 2 dešimtmečius nustatė dr. Jurgis Mališauskas, ant vieno namo radęs užrašą *Noragehlen*. Veikiausiai ten buvę ūkeigios namai. Pamaldos lietuvių kalba Naujojoje retsykliais laikytos dar po I pasaulinio karo. Sandėliu paversta bažnyčia 1995 m. sudegė, buvo likusios tik mūro sienos. Apie 1962 m. Naujojoje apsigyvenęs buvęs politinis kalvinas Steponas Bubulas stengėsi, kad Naujojoje Timirazeve ir kitose gausiai lietuvių gyvenamosiose vietose būtų steigiamos lietuviškos mokyklos. Dėl to rašė Kaliningrado srities administracijai, į Vilnių, netgi į Maskvą. 1987–1988 m. Lietuvoje prasidėjus tautiniam sąjūdžiui savo namą Joneikiškėje perdavė lietuviškai mokyklai steigti. Dėl šių veiksmų S. Bubulas buvo persekiojamas, tardomas. XX a. pabaigoje išėvėviai suaukojo lėšų Gastu (*Heinrichswalde; Slavsk*) bažnyčiai (1869 m.; gana geros būklės, paversta sandėliu) restauruoti.

Žiliuose (*Szillen; Żilino*) – Skalvos ir Nadruvos paribys, prie Tilžės upelio, išliko pilialkalis ir suniokotos bažnyčios (XX a. dešimtmečio pabaigoje buvo gana geros būklės) griuvė-

siai. Čia nuo 1646 m. iki mirties 1695 m. (vietoje palaidotas) kunigavo žymus žodynininkas Frydrichas Pretorijus (Pratorius), 1710–1731 m. Gabrielis Engelis iš Tilžės. Berlyno paskirtam tikybos ir švietimo reikalų M. Lietuvoje tvarkyti pietistui J.H. Lysiui (Lyzijui) pradėjus per mokyklą vykdyti vokietinimo politiką, Engelis ėmė vadovauti kunigų ir visuomenės opozicijai prieš Berlyno statutinį. Jis įteikė Prūsijos karaliui Frydrichui Wilhelmui I jų protestą. Šiam apsilankius Žiliuose Engelis įtikino valdovą Lysiaus veiksmų kenksmingumu. Lysius buvo iškeltas į Mozūriją. Švietimo inspektoriumi paskirtas pats Engelis, ėmėsis mokyklų reformos.

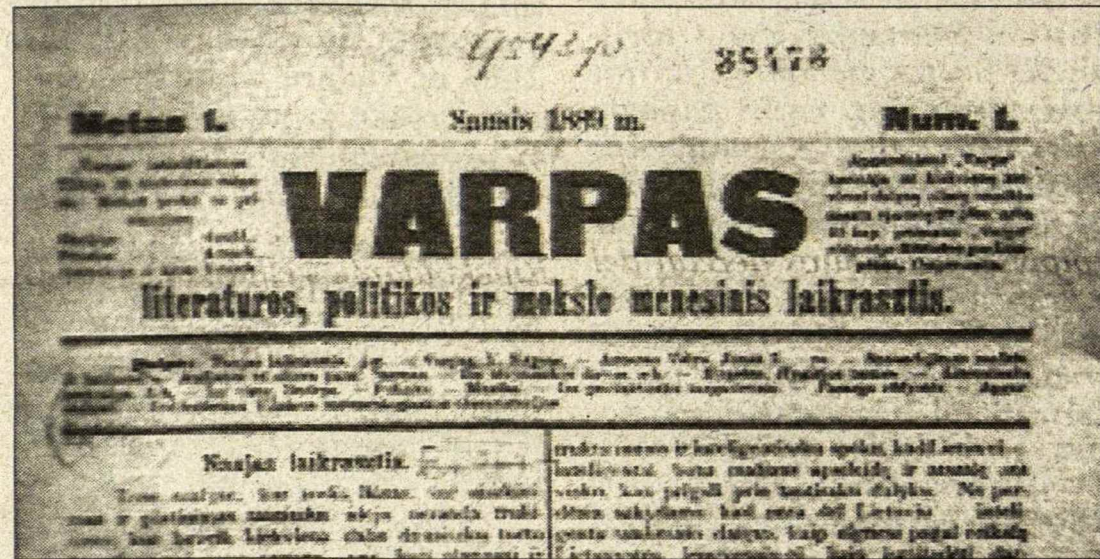
Tilžė (*Tilsit; Sovietsk*) ant Nemuno kranto, Skalvoje, buvo vadinama Mažosios Lietuvos sostine, vienas gražiausių Rytų Prūsijos miestų. Lietuviškos spaudos bazė, lietuvių politikos, visuomenės, kultūros, Bažnyčios veikėjų telkinys. Tai daugelio lietuvininkų draugijų veiklos centras. Palyginus su kitais miestais išliko nemaža dalis senamiesčio. Buvusioje Klausiaus g. 27 (dabar Lenino g. 17) II aukšte 1933–1944 m. gyveno europinio masto humanistas, Mažosios Lietuvos patriarchas Vydūnas; 1968 m. buvo prikalta memorialinė lenta, 1989 m. – kita, su jo horeljefu. Vydūno draugija (pirm. dr. Vacys Bagdonavičius), kitos Lietuvos organizacijos bei valstybės institucijos rūpinasi, kad Vydūno gyvenamasis butas būtų įsteigtas jo memorialinis muziejus. Deja, Kaliningradą centrinė ir Sovietų valdžia nesilaiko sutarčių, vilkina derybas. O iš tikrųjų nenori, kad būtų toks muziejus. Būtina Lietuvoje Vydūnui pastatyti paminklą. Išlikęs ir Tilžės Hercogo Albrechto vidurinės mokyklos (Mokyklos, dabar Puškino g.), kuriame dėstė Vydūnas (Vilhelmas Storosta), pastatas. Stovi ir kiek perstatytas Tilžės gimnazijos (ties Školnaja ir Smolenskaja gatvių sandūra), pastatas. Joje lietuvių kalbos 1845–1876 m. mokė Žymiausias XIX a. Mažosios Lietuvos etnografas Eduardas Gisevius (*Gisevius*), 1882–1922 m. – įžymus lietuvių kalbininkas Aleksandras Kuršaitis. Tilžėje 1909 m. mirė Mažosios Lietuvos veikėjas Vilius Bruožis. Miesto centre tebestovi ir gestapo kalėjimo pastatas; jame kalinti Vydūnas, M. Krupavičius ir kiti antinacinių pasipriešinimo dalyviai. Greta esančioje Tilžės miesto rotušėje įsikūrusi Sovietų valdžia. Išlikęs namas, kuriame gyveno Enzys Jagomastas, veikė jo spaustuvė „Lituanian“ ir pas kurį, Vytauto Šilo manymu, rinkdavosi Mažosios Lietuvos tautinės tarybos nariai. Stovi viešbučio „Deutsches Haus“ (‐Vokiečių namai‐), Sandėlio g. 7, dab. Gerceno g. 3), pastatas, kuriame kurį laiką veikė Lietuvių klubas, vyko „Birutės“ draugijos renginiai. Už dviejų kvartalų buvo Lietuvių literatūros draugijos (*Litauische literarische Gesellschaft*) būstinė. Sovietmečiu nugriautos Tilžės bažnyčios (neliko ir griuvėsių), taip puošusios miestą: Lietuvininkų naujoji (pastatyta

Tilžės lietuvių šventovė.

Buvęs viešbutis „Vokiečių namai“, kuriame vyko „Birutės“ draugijos ir Tilžės lietuvių klubo narių sueigos. 1988 m. nuotrauka

Pirmasis „Varpo“ numeris, išėjęs Tilžėje

XVIII a. viduryje vietoj Rusijos kariuomenės sugriautos senosios; stovėjo Aukštosios ir Bažnyčios, dab. Bolnicnaja, gatvių kampe) apie 1950 m. sudegė, po 1978 m. visai nugriauta; apie 1975 m. nugriauta (ją per talką griovė ir Kauno politechnikos instituto studentai) ir Miesto (arba Vokiečių) bažnyčia (pastatyta 1610 m.); reformatų bažnyčia perdarinta į fabriką. Senosios Lietuvininkų bažnyčios (1533–1753) kunigai buvo: 1576–1602 m. Zacharijus Blotnas Vyresnysis (mirė Tilžėje), 1614–1629 m. jo sūnus Zacharijus Blotnas Jaunesnysis (čia mirė), 1637–1666 m. – pirmosios lietuvių kalbos gramatikos (1653) autorius Danielius Kleinas (čia mirė). Naujosios Lietuvininkų bažnyčios kunigas Wilhelmas Rege (dvasininku Tilžėje buvo 1767–1791 m., iki mirties), vyskupas Karolis Wilhelmas Otto Glogau (1846–1875 m., iki mirties) t.p. pasižymėjo lietuvių literatūroje. Vietoje 1983–1984 m. baigtos griauti katalikų bažnyčios (dab. Iskry ir Mamino-Sibiriako gatvių kampas; pastatyta 1851 m.) Lietuvos valstybės lėšomis pastatyta ir 2000 m. pašventinta nauja. Dalyvavo Lietuvos vyskupati, kiti dvasininkai, Karaliaučiaus krašto katalikų kunigai Anupras Gauronskas ir naujų maldos namų šeimnininkas Andrius Eidintas, Sovietų miesto atstovai, Lietuvos Respublikos

delegacija. Šventinimo ceremonijai vadovavo Rusijos europinės dalies katalikų arkivyskupas Tadeuzas Kondrusiewiczus (1981 m. baigė Kauno kunigų seminariją). Šventovė tapo ir vietos lietuvių kultūros centru (veikia lietuvių kalbos fakultatyvas), nes Tilžės-Sovietų bendruomenė savo kultūros namų neturi.

Iš senojo Jokubynės parko, kuriame vadovaujant Vydūnui vykdavo lietuvių koncertai, vaidinimai, dainų šventės, minėjimai, kuriame buvo įrengtas lietuvių etnografinis muziejus – *Lietuviškas namelis*, – t.p. stovėjo paminklai lietuvininkų globėjai, jų numylėtojai Prūsijos karaliaus Frydricho Wilhelmo III žmonai gražuolei A.W. A. Luisei (Luizei) ir įžymiems tilžiškiams, nieko neliko. Dabar apgriautoje Jokubynės teritorijoje Sovietų miesto parkas, vyksta šventiniai renginiai. Kur veikė Reilenderių, K. Albreghs, Otto von Mauderode's, J. Schenke's, Mažosios Lietuvos patriarcho Mąrtyno Jankaus spaudos ir poligrafijos įmonės, pastatai sugriauti, pastatyta daugiausia standartinių gyvenamųjų namų. Tilžės priemiestyje prie susprogdinto krematoriiaus liekanų yra I pasaulinio karo vokiečių ir rusų karių kapinės. Jos dar apie 1980 m. buvo gana tvarkingos. (Bus daugiau)

Nuotraukos iš Mažosios Lietuvos kultūros pėdsakai

Partizanų vado kova ir žūtis

Atkelta iš 3-čio psl.

Tą pačią dieną stribai sudegino Balio Vaičėno namus. Balys Vaičėnas su Vyčio kuopa apsisusto ir įsitvirtino Obelių šile. Saugumo daliniai tai žinojo, bet pulti nedrįso. Tik 1945 m. liepos 13 d. įgula, pasitelkusi į pagalbą žygio kariuomenę, apsupo mišką; jame įvyko kautynės. Po kelių nesėkmingų puolimų sovietinė kariuomenė, patyrusi nemažų nuostolių, buvo priversta pasitraukti. Buvo sužeisti trys partizanai. Po šio mūšio Balys Vaičėnas dienoraštyje rašė: *Mes laimėjome trumpą mūšį, bet dar nenugalėjome sunkios vergijos, mus žiauriai slegiančios. Bet mūsų veiduose viltis, kad ir ją sugriausime.*

Vytauto apygardos "Lokio" rinktinės Vyčio kuopos partizanai. Iš dešinės: Vytautas Dručkus-Šernas, Albertas Garnelis-Čigonas, Balys Vaičėnas-Pavasaris, Vincas Araminas-Šermukšnis, Petras Araminas-Varnas

žiemai parengtą bunkerį "Tvirtovė". Dengdamas atsitraukimą žuvo Stasys Kligys ir buvo sunkiai sužeistas Balio Vaičėno brolis Bronius. 1947 m. sausio mėn. jis pateko į pasalą ir žuvo Latvijos teritorijoje. Balys Vaičėnas parašė broliui nekrologą:

Likimas sulaužys didvyrio krūtinę, tik nieko nebijo valia geležinė: 1947 metų sausio mėn. iš ketvirtadienio 16 į 17 naktį suklypau jaunas, pilnas energijos ir gyvenimo vilčių, nuo kulkos, pasiūtos žiaurios budelio, kuri negailėstingai nutraukė tavo gyvenimą. Neapraudavo Tave sena motina, sesuo, brolis nei giminė, neužmerkė akių ir neatsisveikino, tik žiaurūs Tavo žudikai kurčiai juokėsi Tave negyva išniekindami. Veltui lauks Tavo motina – nebenušluostysi jai ašarų nuo suvytusio veido. Žaizda, likusi jos širdyje nuo atsisveikinimo su Tavim dienos, liks amžinai...

1948 m. lapkričio 18 d. Vytauto apygardos darbui stiprinti Balys Vaičėnas pakviečiamas dirbti štabe ir paskiriamas propagandos ir agitacijos skyriaus viršininku. "Lokio" rinktinė tampa kovingiausia ir pavyzdinčia tarp rinktinių. 1948 m. gruodžio 16 d. įsakymu nr. 28 Balys Vaičėnas skiriamas "Lokio" rinktinės spaudos ir švieti-

mo skyriaus viršininku. Jis leidžia ir redaguoja laikraštį *Sutemų keleivis*. 1950 m. paskiriamas Vytauto apygardos štabo operatyvinio skyriaus viršininku, kartu tampa ir apygardos vado pavaduotoju, taip pat išrenkamas apygardos partizanų karo lauko teismo pirmininku. 1951 m. sausio 26 d. Balys Vaičėnas-Pavasaris paskiriamas Vytauto apygardos vadu ir Šiaurės Rytų srities vado pavaduotoju. 1951 m. pavasarį kviečiamas į susitikimą Strazduų kaime su Šiaurės Rytų partizanų vadovybe aptarti tolesnių partizanų veiksmų esamomis sąlygomis. Tų metų balandžio 10 d. jis atvyksta į Strazduų kaimą, į Jono Čibiro sodybą kartu su Vytautu Dručkumi-Šernu (Džiugo štabo narys), Alfredu Garneliu-Čigonu (Džiugo rajono vadas), Vladu Juozapavičiumi-Askalu (Šventosios štabo narys, Laisvės kuopos vado pavaduotojas) ir Eronimu Bulka-Gintaru ("Lokio" rinktinė).

Į susitikimą MGB agentas Juozas Bulka atvedė smogikus. Matydami gerai ginkluotus partizanus, smogikai patalpose nesiryžo vykdyti užduoties ir tik šiemis išėjus į kiemą atidengė ugnį. Supratę, kad yra išduoti, partizanai atsisaukė. Tačiau sodyba buvo apsupta kariuomenės, kuri padegė ūkinį pastatą kartu su visais gyvuliais. Partizanams buvo aišku, kad prasi-
veržti nėra jokių galimybių. Balys Vaičėnas-Pavasaris išakė kautis ir nepasiduoti. Kaip pasakojo Juozo Čibiro dukra, Balys Vaičėnas-Pavasaris, matydamas žūstančius draugus, nakties glūdumoje užtraukė savo mėgstamą dainą *Sudie, pavasari malonus, sudie, pavasari gražus*. Jau sužeistas būdamas vadas dainavo Tėvynės laukams, savo 35-ajam, paskutiniam pavasariui. Žūtubūtinėje kovoje žuvo visi septyni partizanai. Kulkos suvarpė jų kūnus, bet sušaudyti jų kovos idealus, viltį, tikėjimą ateitimi okupantai buvo bejėgiai.

Taip žuvo vienas tauriausių Lietuvos partizanų vadų – su daina, su šūkiu už Dievą ir Tėvynę. Iš gausios Vaičėnų šeimos liko tik viena sesuo Emilija Vaičėnaitė, atsidavusi šventoms brolio idėjoms.

Plk. Balys Vaičėnas-Pavasaris po mirties apdovanotas Vyčio kryžiaus penktojo laipsnio ordinu.

Andrius Dručkus,
jo bendražygis

Išganytojo Motinos Marijos statula kardinolo Vincento Sladkevičiaus tėviškėje, Guronų kaime. Statulos autorius – prof. A. Kmieliauskas

KANADOS ĮVYKIAI

Pinigų dalinimas

Kanados vyriausybė, atrodą, nori pratęsti savo valdymo laiką. Ministeris pirmininkas Paul Martin vietoj įprasto pranešimo per savo finansų ministerį Ralph Goodale paskelbė "mini – biudžetą". Žada dar šiais metais grąžinti mokesčių mokėtojams 5.3 bilijonus dolerių. Be to, vyriausybė nori grąžinti apie vieną bilijoną dolerių namų šildymo išlaidoms palengvinti ir nūmato dar keletą lengvatų pajamų mokesčių mokėtojams. Yra taipgi numatyta parama studentams, universitetams, čiabuviams, imigrantams ir gamtosaugai. Skaičiuojama, kad vidutinių pajamų šeima mokės nuo 300-600 dol. mokesčių mažiau, nei praeitais metais. Trys bilijonai dolerių bus skiriama valstybės išdo skoloms sumažinti. Šie pinigai atsirado iš biudžeto pertekliaus, kurį opozicija vadina permokestinimu. Jos nuomone, pinigai turėtų būti grąžinti tiems, iš kurių buvo per daug paimta. Kvebeko bloko parlamentarė Yvon Loubier laiko tai mėginimu išsipirkti iš didžiausios visiems jau žinomo skandalo Kanados istorijoje. Prekybos rūmų pirmininkė Nancy Hughes Anthony mano, kad tai politinis ėjimas, susietas su Liberalų partijai pateiktu neigiamu teisėjo Gomerio pranešimu ir besitariančiu nepasitikėjimu vyriausybėje pareiškimu parlamente. Opozicijos partijų nariai tą pinigų dalinimą laiko grynai priešrinkimine propaganda.

Pasaulio verslo organizacijos (PVO) tarėjai Ženevoje pripažino, kad padarius kai kuriuos pakeitimus importo tarifuose, JAV prisilaikė PVO įpareigojimų, liečiančių minkštosios medienos importą iš Kanados. Toks sprendimas reiškia, kad Kanada negaus reikalaujamo 4.25 bilijonų dolerių ieškinio ir tuo pačiu praras apie 150 milijonų dolerių už eksportuojamą medieną. NAFTA sprendimas, kuris pripažino Kanados teisę į 4.25 blj., bus vėl sprendžiamas diplomatiniame plotmėje.

Kanados vyriausybės viešosios tarnybos tarnautojai nori išreikalauti iš vyriausybės bilijonines sumas, kuriomis, vyriausybės nurodymu, buvo pasipelnę, investavus tarnautojų pensijos fondo pinigais. Unijų teigimu, šie pinigai priklauso tarnautojų pensijų priemokai arba naujų pensijų draudimo įnašų sumažinimui. 1999 metais vyriausybė nusavino 30 bilijonų dolerių iš Karališkosios policijos, kariuomenės ir viešosios tarnybos pensijų fondo. Privačių pensijų fondų savininkai – darbdaviai, negali naudotis pensijų fondo pinigais. Bylą iškėlė viešosios tarnybos tarnautojų unijos.

Ontario generalinis prokuroras Michael Bryant įtikino federacinės valdžios teisingumo ministerį Irwin Cotler, kad reikia įvesti privalo-

mą bausmę už nelegalių ginklų laikymą ir jų vartojimą, vykdamas kriminalinius nusikaltimus. Provincijų generaliniai prokurorai buvo susirinkę aptarti besiplečiantį ginklų vartojimą ir ieškoti būdų, kaip apsaugoti visuomenę. Bryant aiškino, kad žinojimas, kokia bausmė laukia, stabdys nusikaltimų planavimą. Kritikai betgi mano, kad įstatymas nesumažins tą nusikaltimų. O Toronto universiteto profesorius net galvoja, kad tai būtų teisėjų įžaidimas, nes jie ir dabar yra priversti skirti atitinkamas bausmes pagal padarytą kriminalinį nusikaltimą.

Britų Kolumbijos vėžio ligų agentūra paskelbė naują išradimą, kuriuo bus galima nustatyti išorinio vėžio žymes burnoje. Dantų gydytojai galės stebėti pasikeitimus, kurių normaliai negalima buvo nustatyti paprasta akimi. Naujasis instrumentas buvo demonstruotas Montrealio tarptautiniame technologijos kongrese. Dantistai galės naudoti šį instrumentą savo kabinetuose ir dar prieš vėžiui išsiplėčiant panaudoti galimas priemones ligai stabdyti. Iš 400 asmenų grupės, kurie turėjo burnos vėžį, pusė yra tiriama dėl ligos pasikartojimo ir šio instrumento veiksmingumo.

Kanados kariuomenė turi gerinti savo vartojamų transporto priemonių saugumą Afganistane. 36 milijonų dolerių projektas padės apsaugoti žvalgybos automobilius ir sunkvežimius, prisukant prie jų metalines su keramikos plytelėmis dengtas plokštes. Kiekvienam autovežimiu kainuos apie 100,000 dol. 2003 m. prie Kabul miesto žuvo du Kanados kariai, kai jie užvažiavo ant minos.

Ontario premjeras Dalton McGuinty paskelbė, kad ši provincija nebus pirmoji Vakarų kultūros pasaulyje, pripažįstanti religinius teismus. Generalinis prokuroras Michael Bryant įvedė įstatyminių potvarkį, kuriuo remiantis visi šeimų ginčai ir skundai galės būti svarstomi vien tik Ontario ir Kanados įstatymų rėmuose. Religinės organizacijos galės spręsti šeimyninius ginčus ir skundus, bet tik patariamuoju balsu.

Kanadoje besilankantį turistinį laivą "Constellation" palikęs Kinijos pilietis skundžiasi, kad buvo pažeistos žmogaus teisės, nes uosto pareigūnai jį sulaukė ir neišleidžia į laisvę. Jis paliko laivą su suklastotu Korėjos pasu, vadovavo trijų asmenų grupei, kurie irgi turėjo suklastotus dokumentus, ir visi pareikalavo pabėgėlių statuso. Imigracijos departamentas turėjo atidėti teismą, kad galėtų parūpinti Kantono tarmės vertėją asmeniui, kuris palikdamas laivą vadovavo ir angliškai vertė savo kitiems savo bendrakeleiviams. Visi keturi asmenys yra laikomi areštinėje. AKV

Kelionė po Lenkiją

GEDIMINAS KURPIS

Ūžsinys iš 46 nr.

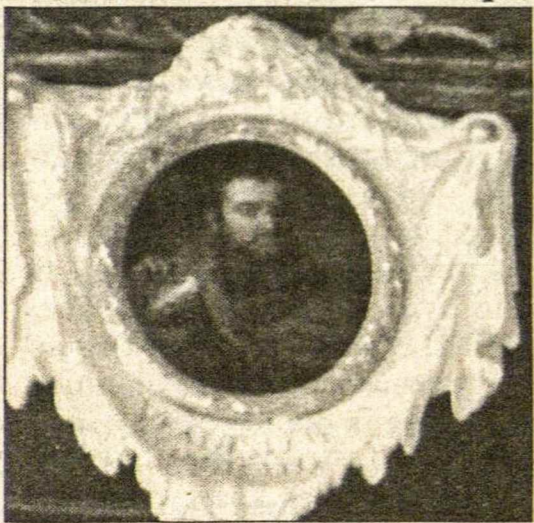
Krokuva – Kazimierz kvartalas, žydų getas, Schindlerio istorija

Krokuva pasiekėm jau pavakary, todėl, šiek tiek apsitvarkę atokiau nuo miesto esančiame viešbutyje "Bona", pasitenkinom aplankydami Kazimierz kvartala, kuriame naciai buvo įsteigę žydų getą.

Sio kvartalo istorija yra gana įdomi. Karalius Kazimieras Didysis 1335 metais netoli Krokuvos įsteigė savo vardu pavadinant miestą, su atskira rotuše ir apsaugine siena, dviem didelėmis šventovėm (šv. Kotrynos ir Kristaus Kūno), planavo steigti universitetą. Šis miestas turėjo savo įtaką ir turtais konkuruoti su sostine Krokova. Karalius Jan Olbracht XV š. pabaigoje perkėlė į jį Krokuvos žydų bendruomenę, prie kurios vėliau prisijungė žydai pabėgėliai iš Čekijos bei Vokietijos. Miestas buvo 1791 metais įjungtas į Krokuvos administracines ribas, tačiau Kazimierz kvartalo rytinė dalis tapo atskiru žydų bendruomenės mokslo ir kultūros centru su penkiomis sinagogomis ir atskiramis žydų ka-

Krokuva - lietuviškas Vytytis Čartoriskio muziejaus lange
Ntr. G. Kurpio

Krokuva - Jogailos portretas karališkoje pilyje Ntr. G. Kurpio

Krokuva - pirmojo Vilniaus akademijos rektorius Petro Skargos sarkofagas Šv. Petro ir Povilo šventovės kriptojė

pinėmis, kur palaidoti žymūs asmenys, kaip Jagiellonian universiteto profesoriai Josef Oettinger ir Josef Rosenblatt, XIX š. menininkas Maurycy Gotlieb bei dar ir dabar žydų gerbiamas autorius ir filosofas rabinas Moses Remu' h.

Kazimierz kvartale gimė viena iš stebinančių II Pasaulinio karo istorijų, įamžinta filme *Schindler's List* (*Šindlerio sąrašas*). Vokiečiams užėmus Lenkiją, nacių partijos narys Oskar Schindler 1939 metais iš Sudetų krašto atvyko į Krokuva, išgijo kadaise nualintą ir bankrutavusią emalio indų dirbtuvę. Žydų pinigais ir ten anksčiau dirbusio buhalterio Icak Stern pagalba jis dešimteriopai išplėtė bendrovę. Vaisėmis ir kyšiais papirkęs vietinius nacių viršininkus, jis sugebėjo ją paversti "karui naudinga institucija", įdarbino joje iš Krokuvos geto šimtus žydų, kuriuos jam pasisekė išgelbėti iki karo pabaigos. Daug kadru filmo buvo daryti Kazimierz kvartale.

Šiuo metu Krokuvos žydų bendruomenė yra maža, dar veikia tik dvi sinagogos. Kazimierz kvartalo rajone, kur buvo nacių įsteigtas getas, dalis namų atstatomi, bet dar daug jų apgruvusių ir apleistų. Savo ekskursiją Kazimierz kvartale užbaigėm žydiškame restorane "Nojaus arka" (*Arka Noego*). Ne, nereikėjo pavirsti gyvūnelių poromis įeinant. Maistas puikiai pagamintas, kai kas matyta jau ir anksčiau lietuviškuose bei lenkiškuose restoranuose. Bet labiausiai mus nustebino ir pralinksmino "klezmer trio" orkestrėlis – mergina grojo klarnetu, du vyrukai akordeonu ir kontrabosu. Jie taip jautriai ir įdomiai pagrojo jidiš ir lenkiškų melodijų pyne, kad net kelis kartus prašėm kai kurias jų pakartoti.

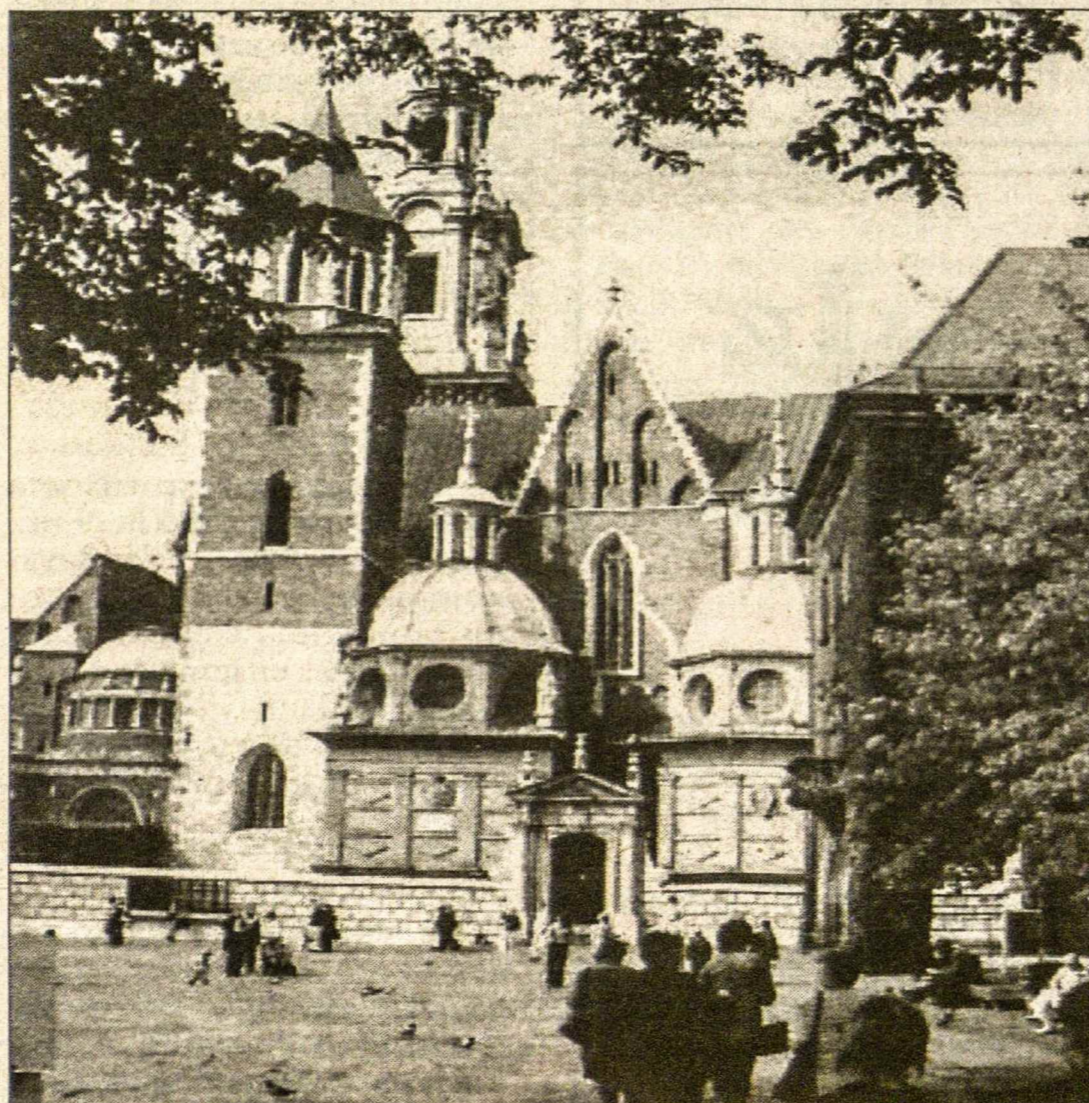
Krokuva – pilis, slibinas ir katedra ant Vavelio kalvos

Šeštadienio rytą kopėm į Vavelį su krovietė vadove apžiūrėti katedros ir karališkosios pilies. Lipant į kalną ant vartų pastebėjau ir lietuviško vyčio

su lenkišku ereliu ornamentą. Vadovė parodė pakalnėje namą, kuriame vokiečių okupacijos metais gyveno jau minėtas Oskar Schindler. Labai arti okupacinės valdžios, kurie buvo įsitaisę karališkoje pilyje ir su kuriais jis turėjo vis derėtis. Po kaire statula – ant žirgo generolas Tadas Kosciuszka, vadovavęs 1794 sukilimui prieš Rusiją. Jo pelenai vienoje iš katedros kriptom. Žmonių savaitgalį buvo daug, katedros viduje buvo sunku judėti, prisilaikyti prie savosios grupės. Katedra buvo lipdyta dešimtmečiais, todėl ypač iš lauko pusės galima pastebėti stilių įvairovę, bet visas ansamblis savotiškai darnus ir įdomus. Viduje daug altorių ir kriptom.

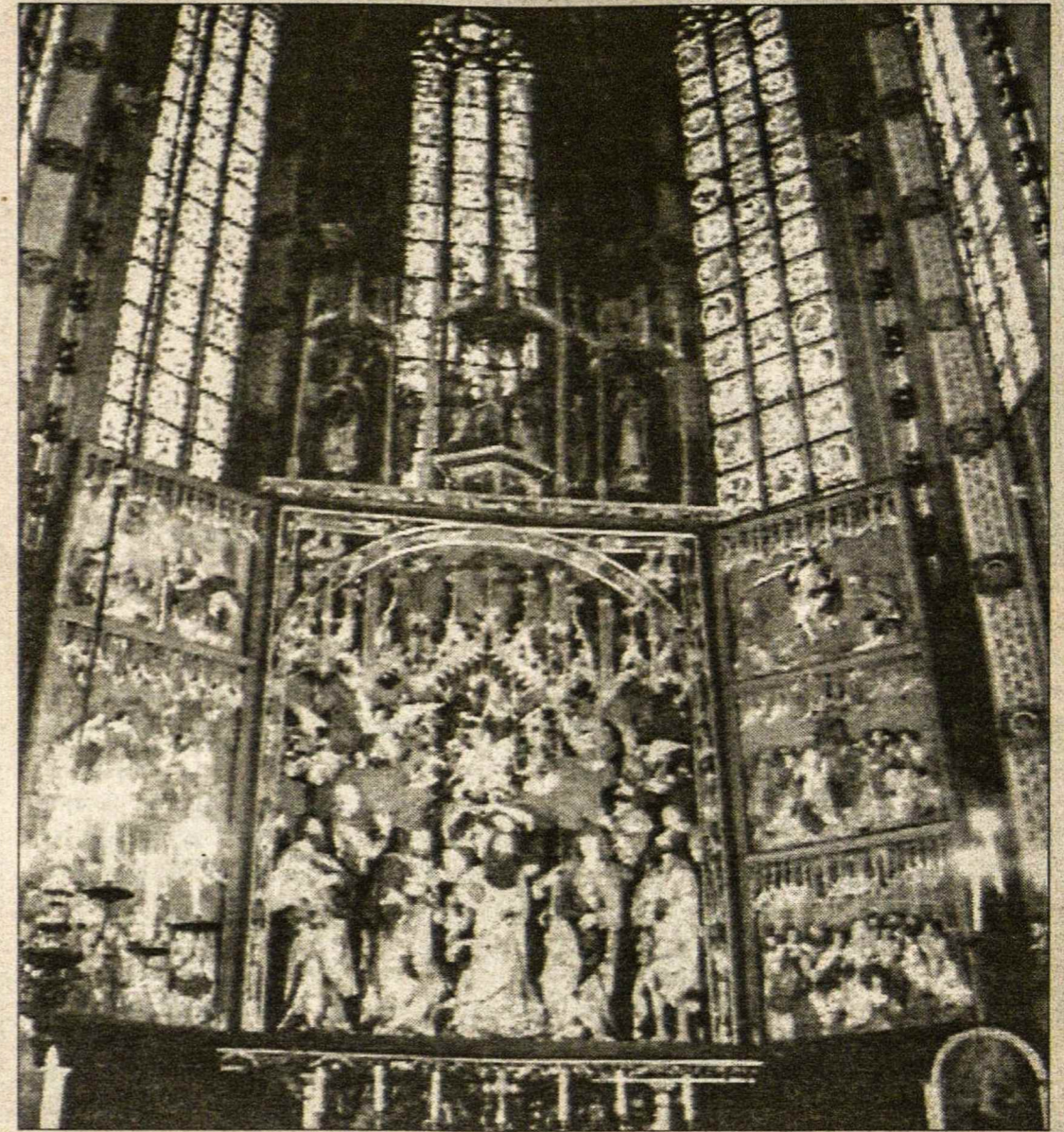
Man ypač įdomu buvo pamatyti sarkofagus karalių Jogailos, Stepono Batoro, 1579 m. davusio Vilniaus akademijai privilegijų dokumentą, Jono III Sobieskio, nugalėjusio turkus prie Vienos, Zigmanto Augusto, vedusio Barbarą Radvilaitę. Kitų karalių, kaip Vazų, Piastų mažiau rūpėjo. Šv. Stanislovo, Lenkijos globėjo, sidabrinis sarkofagas iškeltas pačiame katedros centre, o – pasak vadovės – karalienės Jadvygos sarkofagas buvo perneštas net du kartus: iš jos kaip karalienės kriptom, kai buvo paskelbta palaimintą, vėliau paskelbus ją šventąja, perkelta į vieną iš altorių. Poetų kriptomėje palaidoti Juliusz Slowacki ir mums artimas Adomas Mickievičius. Karališkoje pilyje ir muziejuje lankytis neteko. Gal kada nors ateityje apsilankysiu. Bet būčiau mielai visą dieną praleidęs apžiūrinėdamas katedrą.

Šiose apylinkėse, pasak archeologų, gyvėta jau nuo 50,000 m. pr. Kr. Arabų keliautojas Ibrahim ibn Yaqub Krokuvą aprašė 965 metais kaip čekų miestą. 1000 m. buvo įsteigta Krokuvos vyskupija, 1020 m. pradėta statyti katedra. 1038 m. karalius Kazimieras Restauratorius paskelbė Krokuvą Lenkijos sostine. 1364 m. karalius Kazimieras Didysis

Krokuva - Vavelio katedra

Ntr. G. Kurpio

Krokuva - didysis Wit Stwosch altorius Marijos šventovėje

Ntr. G. Kurpio

įsteigė Krokuvos akademiją; vėliau tapusią Jagiellonian universitetu. Tai tiek "sausos" ankstyvosios istorijos, bet yra likę ir įdomesnių poringū.

Vavelio kalvos papėdėje yra ola ir prie jos slibino statula. Padavimas sako, kad seniai, labai seniai oloje lindėjo slibinas, kuris karts nuo karto išlydavo ir pagrobėdavo ar tai gyvūnelį, ar žmogų. Niekas nepajėgė jo nudobti (šv. Jurgio Lenkijoje nebuvo). Pagaliau kaimo gudročius vardu Krakus sugalvojo kaip juo atsikratyti: į paskerstos avies vidurį įdėjo sieros ir pametė ją ties olos anga. Slibinui tą avį su sierra suėdus, pradėjo jį kankinti troškuly. Pribėgęs prie Vyslos upės gėrė vandenį, kol sprogo. Dėkingi kaimynai išrinko Krakus savo valdovu ir visi gyveno laimingai, krovėsi turtus, o kaimas išaugo į miestelį, kurį savo gelbėtojo garbei pavadino Krakow.

Krokuva – senamiestis, Marijos šventovė, Leonardo da Vinci

Pakeliui iš Vavelio į senamiestį pamačiau mažą aikštelę ir už jos įdomią baroko stiliaus šventovę. Šventovė nuo gatvės užtvėrta kaltinio plieno (*wrought iron*) tvora, ant kurios stulpų sustatyti visi 12 apaštalų. Aikštelės viduryje statula. Perskaičiau kam pagerbti skirta –ogi jėzuitui Petruui Skargai, kuris tarp kitko buvo ir pirmasis Vilniaus akademijos rektorius. Įėjus į šventovę dešinėje matosi vėl P. Skargos statula, o kriptomje jo sarkofagas. Pasirodo, kad šv. Petro ir Povilo šventovė pastatyta jėzuitams 1605 m. jėzuito architektu Giovanni de Rosis, modeliuota pagal Romos jėzuitų *Il Jesu* šventovę. O žymiausias to meto Krokuvos jėzuitas, atrodo, buvo Petras Skarga.

Senamiestio rajone pasak turistinės knygelės yra 11 šventovių, keli akademiniai pastatai, du teatrai, bene penkios meno galerijos, miesto gynybos sienos likučiai su šv. Floriano

vartais. Didžiosios turgaus aikštės centre geltonuoja įdomaus stiliaus Audeklų halė (*Sukiennice*), kurioje dabar suvenyrų kioskai, o antrajame aukšte meno galerija. Galerijoje kelios didžiulės puikios Jan Matejko (kuris Krokovoje ilgai gyveno ir profesoravo Meno akademijoje) drobės tarp man mažiau žinomų lenkų tapytojų. Sunku net buvo surasti įėjimą į ją lankant tarp suvenyrų kioskų užtvartų. Priešais Audeklų halę gražus ir didingas paminklas poetui Adamui Mickievičiui.

Iš šventovių aplankėm tik tai vieną – žymiausią, Marijos (*Kosciol Mariacki*), kurios sienas ir skliautus išdailino Jan Matejko, o didijį altorių triptiku papuošė žymus medžio drožinėtojas Wit Stwosch – vokiečių kilmės, bet Krokovoje gyvenęs nuo 1477 iki 1496 metų. Altorius dedikuotas Marijai, kaip ir pati šventovė. Paaukuotos medžio figūros ir papuošimai vaizduoja įvykius iš Marijos gyvenimo.

Kas valandą iš aukštesniojo Marijos šventovės bokšto pasigirsta trimito garsai, kurie nutruksta dar nepabaigus melodijos. Padavimas sako, kad kadaise turkams artėjant prie Krokuvos, sargybinis iš šventovės bokšto, pamatęs priešus braunantis į miestą, pradėjo trimitu skelbti pavojų, kol betrimituojančias priešus strėlė pervėrė jam gerklę.

Radęs valandėlę laisvo laiko, nubėgau į netoli Šv. Florianų vartų esantį Čartoriskio muziejų, kuriame norėjau pamatyti mūsų šeimoje dažnai minėtą Leonardo da Vinci meno šedevrą *Dama su šermuonėliu* (*Lady with an Ermine*). Nenusivyliau. Stebuklingai gražus paveikslas. Muziejuje taip pat suradau ir lietuvišką vytį lango vitražė, o tarp senoviškų šarvų pamačiau garsiuosius lenkų humarų uniformos plunksnuotuosius sparnus, kurie didelei husarų grupei jojant į mūšį baigiai švilpdavo gąsdindami priešus.

(Bus daugiau)

Tautinių šokių kursai

Šių metų rudenį Toronto "Atžalyno" šokių vadovas Ichtandras Urniežius turėjo progą nuvykti į Lietuvą vykusių 2007 metų lietuvių Dainų šventės šokių dienos repertuaro mokymo kursų. Jie buvo organizuojami pačiame gražiausiame Lietuvos kampelyje Nidoje, kur Lietuvos senolių dvasia tvyro kopų rimtyje bei pušynų ošime.

Kursus organizavo Lietuvos liaudies kultūros centro choreografijos skyrius. Dalyvių skaičius buvo gana gausus – apie 70 šokių grupių vadovų ir mokytojų iš įvairių Lietuvos miestų ir miestelių. Iš Šiaurės Amerikos buvo du atstovai – Čikagos "Grandies" mokytoja Vida Brazaitytė ir Toronto "Atžalyno" vadovas Ichtandras Urniežius.

Tik keturias dienas trukusių kursų programa buvo labai intensyvi bei turtinga. Visi dalyviai buvo supažindinti su šokių dienos scenarijumi *Myliu Tave seniai audimo raštuos*, kurį pristatė pati autorė – Laimutė Kiseliene. Pagrindė visa dienvartė buvo skirta šokių dienos repertuaro mokymui.

Nors laisvo laiko beveik ir nebuvo, bet vis tiek buvo suorganizuota ekskursija po Nidą, po to buvo peržiūrėta Latvijos šokių šventės vaizduotė, po kurios vyko diskusija apie tautinius šokius. Taip pat visi buvo pakviesti da-

Toronto "Atžalyno" vadovas Ichtandras Urniežius ir 2007 m. Lietuvių šokių šventės meno vadovė Laimutė Kiseliene

lyvauti susipažinimo vakaronėje, kurioje buvo daug šokama, skambėjo lietuviškos dainos, vyko įvairūs žaidimai.

Dėkojame kursų organizatoriams ir dalyviams už suteiktą šilumą ir gražiai organizuotus mokymo kursus. Buvo smagu bendrauti su kolegomis bei pasisemti kūrybinio įkvėpimo gimtosios Baltijos jūros pakrantėje. **Inf.**

Iš kairės: Klaipėdos universiteto docentė-dėstytoja Almutė Gražulienė, Lietuvos liaudies kultūros centro choreografijos skyriaus vedėja Snieguolė Einikytė, Toronto "Atžalyno" vadovas Ichtandras Urniežius, Lietuvių šokių šventės meno vadovė Laimutė Kiseliene, Lietuvos liaudies kultūros centro choreografijos skyriaus vedėjos pavaduotoja Gražina Kasparavičiūtė

Lietuvių novelė gyvybinga

VYTAUTAS KUTKEVIČIUS

Taip pareiškė ne vienas dalyvavęs spalio 14 dieną tradiciniame Novelės vakare, Jurbarko rajono Veliuonos kultūros centre. Beje, šis kasmet rengiamas vakaras jau dvidešimt devintasis. Į jį atvyko iš Vilniaus rašytojai Juozas Aputis, Eugenijus Ignatavičius, Henrikas Algis Čigriejus, kritikas Valentinas Sveticckas, na, ir prie jų prisijungė Veliuonoje gyvenanti poetė ir prozininkė Violeta Šoblinskaitė.

Vakaro pradžioje šmaikščias liaudiškas dainas padainavo atvažiavęs Jurbarko kultūros centro folkloro ansamblis "Imsrė".

Prabilusi Jurbarko rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė Nijolė Masiulienė pasidžiaugė, kad Novelės vakarų Veliuonoje tradicija gyvybinga, kad į šį renginį noriai atvyksta rašytojai, kad kasmet vis pilnesnė Veliuonos kultūros centro salė. Ji pri-

statė atvykusius rašytojus, taip pat svečius – seimo narį Saulių Lapėną, rajono merą Aloyzų Zairį, Lietuvos respublikos žemės ūkio ministerijos atstovą ir Veliuonos seniūną Mindaugą Šlepševičių.

Iš rašytojų pirmasis pakilo Eugenijus Ignatavičius, dalyvavęs jau daugelyje Novelės vakarų Veliuonoje. Jis išsakė savo padėką šiam gražiam ir turinčiam gilią istoriją kraštui, jo darbštiems žmonėms. Kartu jis pasidžiaugė, kad mūsų literatūroje toliau gyvuoja novelės žanras. E. Ignatavičius perskaitė novelę *Peiliukas*.

Į tribūną buvo pakviesta Violeta Šoblinskaitė ir pusiau juokais pristatyta kaip poetė, rašanti gerą prozą. Ji perskaitė ištrauką iš savo eseistinio kūrinio, kuriame nestigo nei gilių minčių, nei aštrių žvilgsnių į šiuolaikinio žmogaus būtį.

1996 m. Petro Cvirkos literatūros premijos laureatas Henrikas Algis Čigriejus, poetas ir beletristas, perskaitė pluoštą naujos kūrybos.

Jurbarko Vytauto Didžiojo vidurinės mokyklos mokytojas Saulius Ambrozaitis įtaigiai perskaitė Juozo Apučio novelę *Uždenkit, o suskaldysiu* iš naujausio novelių rinkinio *Vieškelyje džipai*.

Paskui J. Aputis pasipasaėjo, kad daugelis jo novelių vaizduoja kaimo gyvenimą, kad jis pats gimęs ir užaugęs kaime, o ir nūnai daugiausia gyvenęs Dzūkijos kaime. Rašytojas pasidžiaugė Veliuonos jaukumu, aplinkos gaivumu, čia tvyrantią pagarba istorijai.

Literatūros kritikas, Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos vyr. redaktorius Valentinas Sveticckas aptarė mūsų novelės gyvybingumą ir išlikusias Petro Cvirkos kūrybos tradicijas: dėmesį socialinei problematikai, išsiskverbimą į žmogaus dvasinį pasaulį, kūrinio kalbos vaizdingumą.

Juozui Apučii už novelių rinkinį *Vieškelyje džipai* buvo įteikta Petro Cvirkos literatūros premija.

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

Vilniaus pedagoginis universitetas spalio 18-21 dienomis šventė savo 70 metų jubiliejų. Ta proga buvo suruoštos dailės dėstytojų kūrybinių darbų, archyvinių dokumentų ir universiteto mokslininkų publikacijų parodos, tarptautinė mokslinė konferencija *Ugdymo paradigmu kaita: teorija ir praktika*. Paskutinę minėjimo dieną iškilmingame posėdyje universitetą ir jo bendruomenę sveikino valdžios atstovai, Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų rektorai, užsienio valstybių ambasadoriai ir kiti garbės svečiai.

Pirmąją aukštąją pedagoginę mokyklą – dviemė Pedagoginį institutą Klaipėdoje Lietuvos vyriausybė įsteigė 1935 metais. Jo uždavinys buvo rengti mokytojus reformuotai pradinei mokyklai ir plėtoti pedagoginius mokslus. 1939 metais netekus Klaipėdos, Pedagoginis institutas buvo perkeltas į Panevėžį ir 1939 metų rudenį atkeltas į atgautą Vilnių. 1992 m. gegužės 20 Lietuvos Aukščiausioji taryba suteikė institutui universiteto teises, patvirtino statutą. Sporto ir sveikatos, Užsienio kalbų, Slavistikos, Istorijos, Lituanistikos, Gamtos mokslų, Fizikos ir technologijos, Matematikos ir informatikos, Pedagogikos ir psichologijos fakultetuose šiuo metu mokosi apie 13,400 studentų.

Leviui (Leonui) Karsaviniui, rusų filosofui, poetui, kultūros istorikui, Kauno ir Vilniaus universitetų profesorii pagerbti ant Vilniaus Didžiosios gatvės pirmojo namo sienos buvo atidengta atminimo lenta. Gimęs 1882 metais Rusijoje, jis mokėsi istorijos ir filosofijos Petrapilio universitete. Italijoje rinkęs medžiagą magistro darbui *Religinio gyvenimo bruožai Italijoje XII-XIV a.*, 1916 m. apgynė disertaciją. Kurį laiką dėstė Petrapilio institute ir universitetuose, buvo Istorijos instituto rektorius. 1922 m. deportuotas iš Sovietų Rusijos, gyveno Berlyne, vėliau Paryžiuje. 1927 m. atmetęs kvietimą dėstyti Oksforde, dirbo Kauno universiteto visuotinės istorijos katedroje, nuo 1940 m. Vilniaus universitete, Dailės institute bei Dailės muziejuje. 1945 m. atleistas iš tarnybos, suimtas ir nuteistas 10 metų tremties. Mirė 1952 m. Komijoje, Abezės lageryje.

L. Karsavinas vertinamas už gilią išvalgą, Europos viduramžių istorijos išmanymą bei literatūrinį talentą. Be knygų rusų kalba *Apie asmenybę, Poema apie mirtį*, jis lietuviškai paskelbė *Istorijos teoriją*, fundamentalų penkių tomų tyrimą *Europos kultūros istoriją*, eilę straipsnių *Lietuviškoje enciklopedijoje* bei žurnaluose. Komijos tremtyje parašyti kūriniai *Apie tobulybę, Dvasia ir kūnas, Autoriaus pasikalbėjimas su pozityvistu ir skeptiku 'Dvasios ir kūno' proga, Sonetų vainikas, Tercinos, Apie meną* pradėti spausdinti tik po 1990 metų.

Vilniaus Radvilų rūmuose buvo suruošta įdomi dviejų vokiečių dailininkų grafikos, akvarelės, ofortų, eskizų, pieštų atvirukų paroda. 1930-1944 m. Kuršių nerijoje būrėsi iš įvairių Vokietijos vietų atvykę menininkai – dailininkai, rašytojai, aktoriai, laikrėšė savo drašią pilietine laikysena nacių valdymo laikais. Tarp jų buvo dailininkai Richard Birstengel ir Georg Gelbke, kurie piešė Kuršių nerijos gamtą, pastatus, senuosius burlaivius – kurėnus, to laiko gyventojus. Parodoje išstatyta 80 darbų, kurių didesnę dalį išsaugojo meno kolekcininkas Andreas Albert.

Richard Birstengel (1881-1968), kilęs iš Dresdeno, studijavo Dresdeno meno akademijoje, daug keliavo po Europą, susidomėjo Rytprūsių gamtovaizdžiu. Vėliau pasirinko Kuršių neriją savo antara tėvyne, o 1945 iš ten išvytas ilgokai piešė matytus vaizdus iš atminties. Georg Gelbke (1882-1947) taip pat kilęs iš Dresdeno, studijavo Dresdeno ir Muencheno meno akademijose. 1907 m. buvo vienas iš "Chemnitz" menininkų grupės vadovų. Jautrus neįgalus menininkas buvo pastabus, šmaikštus. Žavėdamasis Nida tapė jos žmones, mėgo kurti karikatūras, išliko įdomi jo eskizų knygelė. Šią parodą globojo "Goethe institutas" Vilniuje, Vokietijos ambasada ir Lietuvos kultūros ministerija.

Tytuvėnų šventovės didžiojo altoriaus paveikslą *Marija su kūdikiu* restauruoja Prano Gudyno restauravimo centras Vilniuje. Paveikslas sudulėjęs, labai nukentėjęs nuo drėgmės, dėl prakiurusio stogo ant jo tekėjo lietaus vanduo, todėl buvo suskilusi visa rišamoji medžiaga, klijai. Dailės istorikų teigimu paveikslas buvo nutapytas prieš 1630 metus, jo autorystė nežinoma. Metų eigoje paveikslas buvo ne kartą užtapytas. Marijos drabužį dailininkas buvo nutapęs smalta – susmulkintu mėlynos spalvos stiklu. Ši tapybos technika Europoje buvo žinoma jau XVI š. pradžioje. Ilgainiui smalta praranda savo spalvą ir išblukusios mėlynos spalvos neįmanoma atnaujinti, todėl nutarta palikti ankstesnius paveikslu užtapytus.

Šiuo metu paveikslas jau konservuotas – dažų sluoksnis sutvirtintas, pradedami tapybos restauravimo darbai. Restauruojami ir dailaus darbo kalstytais augaliniais motyvais papuošti sidabruoti paveikslų apkaustai. Pasak restauratoriaus A. Vaineikio, Tytuvėnų Madona yra labai originali, nes tai ne Vatikano paveikslų kopija, o savitos šiaurietiškos tapybos mokyklos kūrinys. Paveikslą Tytuvėnų šventovei dovanojo Vilniaus vyskupas Eustachijus Valavičius, nupirkęs jį už 50 auksinų. 1778 m. jis buvo įdėtas į barokinį šventovės altorių. Restauruotas paveikslas grįš į Tytuvėnus 2006 metų rudenį. **G.K.**

PRISIKĖLIMO
KREDITO KOOPERATYVAS

3 Resurrection Rd., Toronto, ON M9A 5G1
Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414
FAX: (416) 532-4816
Anapilyje tel.: (905) 566-0006 Fax: (905) 566-1554

KASOS VALANDOS: pirmad., antrad. ir trečiad. nuo 9 v.r. iki 3.30 v.p. p.; ketvirtad. ir penktad. nuo 9 v.r. iki 8 v.v.; šeštad. nuo 9 v.r. iki 1 v.p.p.; sekmad. nuo 8.30 v.r. iki 12.45 v.p.p.
ANAPILYJE: antrad. nuo 9 v.r. iki 3.30 v.p.p.; ketvirtad. nuo 1 v.p.p. iki 8 v.v. ir penktad. nuo 11 v.r. iki 6 v.v.; sekmad. nuo 9 v.r. iki 12.30 v.p.p.

AKTYVAI per 67 milijonus dolerių

MOKA UŽ:

90-179 d. term.ind.	1.30%
180-364 d. term.ind.	1.50%
1 metų term. indėlius	2.05%
2 metų term. indėlius	2.30%
3 metų term. indėlius	2.50%
4 metų term. indėlius	2.75%
5 metų term. indėlius	3.00%
1 metų "cashable" GIC	2.50%
1 metų GIC-met. palūk.	3.00%
2 metų GIC-met. palūk.	3.25%
3 metų GIC-met. palūk.	3.50%
4 metų GIC-met. palūk.	3.60%
5 metų GIC-met. palūk.	3.75%
RRSP, RRIF "Variable"	1.25%
RRSP ir RRIF-1 m.term.ind. ...	3.30%
RRSP ir RRIF-2 m.term.ind. ...	3.40%
RRSP ir RRIF-3 m.term.ind. ...	3.50%
RRSP ir RRIF-4 m.term.ind. ...	3.75%
RRSP ir RRIF-5 m.term.ind. ...	4.00%
Taupomąją sąskaitą iki	1.00%
Kasd. pal. čekių sąsk. iki	1.00%
Amerikos dol. kasd. pal. taupymo sąsk.	1.50%
Amerikos dol. GIC 1 metų term. ind.	2.75%

IMA UŽ:

Asmenines paskolas nuo	5.75%
Sutarties paskolas nuo	5.75%
Nekiln. turto paskolas: Su nekeičiamu nuošimčiu	
1 metų	4.50%
2 metų	4.85%
3 metų	5.00%
4 metų	5.20%
5 metų	5.35%
Su keičiamu nuošimčiu	
1, 2, 3 metų	4.75%

Duodame CMHC apdraustas nekilnojamo turto paskolas

Duodame komercines nekilnojamo turto paskolas

KELIAUJANT | EUROPA NEUŽMIRŠKITE | SIGYTI

AMEX EURO ČEKIŲ

NAUDOKITĖS "INTERAC-PLUS" KORTELE

Mūsų tikslas - ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas
APLANKYKITE MŪSŲ TINKLALAPĮ: www.rpcul.com

PRISIKĖLIMO KREDITO KOOPERATYVAS
įsteigė universiteto ir kolegijos studentams stipendijų fondą ir šiais metais paskyrė dešimt stipendijų.

Vieną stipendiją 1,500 dol. vertės ir devynias po 1,000 dol.

1500 dol. stipendija paskirta Emilijai Bušinskaitei ir po 1000 dol.: Ramintai Slapšytei, Mary Clair Aidan Yelovich, Anetai Krakowski, Sauliui Simonavičiui, Julijai Šimonėlytei, Heather Ambraska, Teresei Saplytei, Viktorijai Valaitytei ir Elenai Saplytei.

Įvertinant kiekvieną stipendijų prašymą, stipendijų fondo komitetas atsižvelgė į studento stropumą, pasiekimus moksle ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime. Stipendijų fondo komitetas savo rekomendacijas pateikia kredito kooperatyvo valdybai, kuri daro galutinį sprendimą, kam reikėtų paskirti stipendijas.

Stipendijų fondo komitetas:

pirm. Julija Adamonytė-Danaitienė, sekr. Rita Norvaiša, nariai dr. Č. Jonys, kun. Vytautas Staškevičius ir Vytautas Bireta

SU ŠTURMU

SIUNTINIAI | LIETUVĄ
LĖKTUVU arba LAIVU

905•271•8781

PETRAS ŠTURMAS

Paėmimas iš namų pagal susitarimą iš Toronto, Hamiltono, Niagara Falls, Londono, Wasaga Beach apylinkių

DR. STASYS DUBICKAS

DANTŲ GYDYTOJAS

398 Guelph Line, Burlington

(tarp QEW ir Lakeshore Rd.)

Privati AUTO-AIKŠTĖ ("parking")

(905) 333-5553

TAIP PAT PRIIMA PACIENTUS TORONTE - 2373 BLOOR ST.W.

POKALBIAI

Pažangus šokėjų sambūris

Pokalbis su "Retro" grupės vadove Sigita Barysiene iš Los Angeles

Los Angeles lietuvių grupė "Retro", koncertavusi Toronto Lietuvių Namuose Ntr. K. Poškaus

Neseniai Toronto Lietuvių Namuose įvyko penkioliktasis rudens šokių vakaras, kurių organizatorius buvo Suvalkų krašto lietuvių išeivijos sambūris. Visi žavėjosi šokių grupės "Retro" iš Kalifornijos pasirodymu. Tai lietuviško folkloro ir balinių šokių junginys. Jo narius išvydome ne tik šokant ir dainuojant, bet ir atliekant humoristinius kūrinius. Ta proga pakalbino tos grupės vadovę, choreografę Sigitą Barysiene.

- Papasakokite apie save, apie savo kūrybinį kelią.

- Choreografijos pagrindus gavau Vilniuje pas klasikinio šokio dėstytoją L. Motiejūnaite, buvusią klasikinio šokio studijos "Liepsnelė" vadovę; K. Poškaitį - katedros vedėją, šokio aprašymo dėstytoją; B. Navickaite-Buterlevičienę kurso vadovę, liaudies šokio ir būdingojo šokio dėstytoją; N. Pavilonienę - pramoginio šokio dėstytoją. Lietuvoje 16 metų dirbau su šokių grupėmis. Paskutinius penkerius metus iki atvykstant į JAV tuometinėje Vilniaus 47-ojoje vidurinėje mokykloje dėsciau šokio pamokas moksleiviams. Tai buvo antroji mokykla naujai atsikūrusioje nepriklausomoje Lietuvoje, kurioje buvo šokių pamokos įtrauktos į mokymo programą.

Atvykus į JAV 1996 m. gyvenimas pasikeitė, ir šokis tapo tik priedas. Reikėjo galvoti apie realesnius dalykus. Tačiau negalėdama susitaisyti su mintimi, kad turiu keisti savo pamėgtą darbą, pradėjau bendrauti su Los Angeles "Spindulio" šokių grupe. Su jais dirbu iki šiol. Atšokome dvi šokių šventes Lietuvoje, šokių šventes Toronte bei Čikagoje; šiais metais lankėmės Japonijoje, turėjome keturis koncertus "EXPO 2005" Aichi provincijoje.

Darbas su spinduliečiais įdomus, tačiau man buvo per mažai "erdvės" kūrybai. Norėjosi daugiau. Taip su draugais gimė mintis įsteigti klubą vienminčių, kur galėtume pašokti, praleisti laiką kartu, daryti tai, kas mums miela. Pradėjome su maža grupele ir tapome šokių

grupe "Retro". Stilius atitiko ir nuotaiką, ir laiką. Norėjosi ko nors naujo. Neturėjome nieko prieš tautinius šokius, tačiau tikslas buvo šokti tai, kas mums patinka.

- Kokie sunkumai iškyla kūrybiniame procese?

- Didžiausia problema - laikas. Neužtenka idėjos - reikia daug laiko, kad surastum ko nori: muzikos, šokių, scenarijų ir t.t. Daug filmų peržiūrėta, knygų, žurnalų skaityta, daug valandų praleista prie interneto. Lietuvoje tam galėjau skirti visą savo laiką, dabar - visą laisvalaikį. Bet smagu, kai tavo idėjos igauna ir "kūną" ir "sielą", nors kartais ir ne visu 100%. Beje, visų tų idėjų negalima įgyvendinti vienai. Tai visos grupės nuopelnas. Visi bendraminčiai, nors kartais ta "bendra" mintis gimsta per audringas diskusijas. Tačiau turint tokius pagalbininkus kaip Amandas Ragauskas ir jo žmona Veronika, Laima Vaitkevičienė, viskas įmanoma. Beveik visi grupės nariai turi savo veiklos sritį, už kurią atsakingi.

- Kaip kuriate tokią savitą aprangą?

- Tai Laimos Vaitkevičienės rūpestis. Niekas nelipa į sceną jos neapžiūrėtas. Išnaršytos visos krautuvės: nuo senienų iki "Neiman Marcus", kurioje Laima ir dirba. Jei nerandame nupirkti, Laima pasiuva ar pataiso pati. Taip pat pirmais metais daug padėjo Los Angeles lietuvių. Padovanojo daug aprangos. Turime suknelių, kurias vilkėjo dabartinės 80-85-metės močiutės per savo vestuves.

- Kokie ateities planai?

- Nežinau. Tikiu, kad ji išliks tokia pat draugiška ir kūrybinga kaip iki šiol. Gal pagaliau turėsime ir vaikų grupelę? Turėjome toki planą, kad galėtų visa "šeima" kartu praleisti laisvalaikį. Gal tuomet iš grupės pasidarys tikras klubas. Nors iš tiesų neoficialiai taip ir yra. Daugumą laiko nariai praleidžia kartu.

- Ačiū už pokalbį.

Virginija Ruškienė

ATSIŪSTA PAMINĖTI

GĖLĖS NEPRIKLAUSOMYBĖS VAINIKUL.
Vyriausiasis redaktorius Jonas Švoba. Sudarytojas Bernardas Šaknys. Mokinių konkurso rašiniai tema:

"Mūsų mokyklos karžygiai". Redaktorės - Aldona Petrauskienė, Danutė Sverdoliene. Viršelio dailininkė - Jūratė Juozėnienė. Leidėjas - UAB "Valstiečių laikraštis" (Laisvės pr. 60, Vilnius 05120). Vilnius, 2005 m., 184 psl.

Premijos mažlietuvių veikėjams

Prasmingas a.a. Ariadnos Pėteraitienės atminimas

Siekdama tinkamai išskirti ir atminti a.a. Ariadnos rūpestingumą, darbštumą ir sumanumą šeimos ir visuomeniniuose darbuose, liūdinti Pėteraičio šeima – vyras Vilius Pėteraitis, duktė Ina Pėteraitytė-Lessard ir sūnus Jurgis Pėteraitis – įsteigė Mažosios Lietuvos fondo rėmuose *Ariadnos premijos/stipendijų fondą*, į kurį šeimos nariai įnešė \$5,000. Iš šio fondo skiriama kasmet po \$500 – dviem asmenims, parodžiusiems nepaprastą rūpestingumą, darbštumą ir sumanumą rengiant Maž. Lietuvos enciklopediją, rašant studijas Mažosios Lietuvos klausimais.

Kandidatai į premiją siūlomi Mažajai Lietuvai artimų žmonių, o parenkami Ariadnos fondo globėjų – Pėteraičių šeimos.

2004 m. premijos paskirtos ir išmokėtos Maž. Lietuvos enciklopedijos vyr. redaktoriaus pavaduotojui leidybai Vytautui Kalteniui ir redaktorei Nijolei Dzindziliauskienei. Laureatai dėkingi už pinigine paramą, bet labiausiai sujauzdinti išskirtiniu pagerbimu, skatinančiu juos ir toliau dirbti Mažosios Lietuvos labui

“Vorunėlės” ansamblio jaunimas išvykoje į Vorunės kaimą. Su jaunimu mokytoja Rūta Grudzinskaitė-Baužinskienė

Ariadnos išmintu keliu. 2005 m. premijos paskirtos dr. Daliai Kiseliūnaitei ir Julijai Balčiauskui.

Dr. Dalia Kiseliūnaite, geriausio praėjusių metų Lietuvos vaikų ansamblio “Vorunėlės” vadovė, populiarina Mažosios Lietuvos turtingą kultūrą, įjungdama į “Vorunėlės” repertuarą senas protestantiškas giesmes su liaudiškomis melodijomis, išsaugotas Rytprūsių lietuvių. Dalia visur ir visada iškelia ir pabrėžia Mažosios Lietuvos įnašą į Lietu-

vos kultūrinį gyvenimą.

Šilutiškis Julius Balčiauskas nepamiršta jaunystėje iš Vydūno lūpų girdėtų priesakų – mylėti Mažąją Lietuvą, tėvynę Lietuvą, gerbti tautai nusipelnusias asmenybes, būti dorais žmonėmis! Tais principais J. Balčiauskas vadovaujasi visuose darbuose, kartais ir labai prieštaringuose. Didžiausias jo nuopelnas – yra Bitėnų kapinaičių sutvarkymas ir apželdinimas, kur ilsisi visa eilė iškilų mažlietuvių.

I. Adomavičienė

Kultūrinė parama Lietuvai

Dail. Magdalenos Stankūnienės dovanos

EDVARDAS ŠULAITIS

Jau anksčiau buvome rašę apie čikagietę dailininkę Magdalena Birutę Stankūnienę, kuri plačiai reiškiasi ne vien tik kūrybinėje plotmėje. Ji įvairioms Lietuvos galerijoms ir muziejams yra paaukojusi ne vien tik savo kūrinių, kitų meno vertybių, bet ir pinigų.

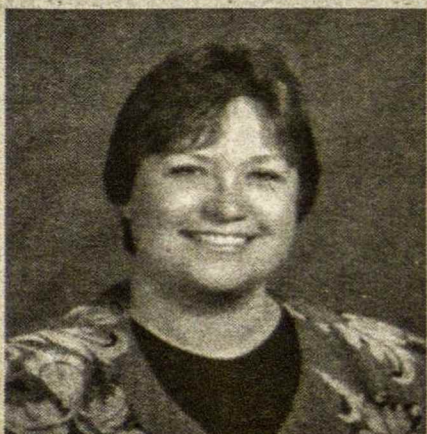
Praėjusią vasarą išgirdome, kad ji paaukojo net 100 tūkstančių litų naujos meno galerijos Marijampolėje įrengimui. Dabar atėjo žinia, kad į Marijampolę jau nukeliavo ir nemažai jos kūrybos. Apie tai neseniai rašė *Lietuvos ryto* dienraščio Marijampolėje Algis Vaškevičius (beje, vasarą viešėjęs Čikagoje) straipsnyje *Marijampolė jau pasiekė kraštietės dovanos*.

Autorius savo rašinį pradeda taip: “Po daugiau kaip mėnesio kelionės iš Čikagos (JAV) Marijampolę pasiekė kraštietės dailininkės Magdalenos Birutės Stankūnienės dovanos – 28 batikos ir tapybos ant medžio dar-

bai”. Toliau teigiama: “Šiuos meno kūrinius savo gimtajam kraštui dailininkė pažadėjo padovanoti, kai čia lankėsi vasaros pradžioje. Tada ji apžiūrėjo neseniai duris atvėrusius Marijampolės kultūros rūmus ir pasiūlė vienoje dar neįrengtų salių įsteigti profesionalaus meno galeriją”. Taip pat ten teigiama, kad ši pasiūlymą ji sutvirtino tuo pat į Marijampolės savivaldybės sąskaitą pervesdama 100 tūkst. litų, skirtų naujos galerijos įrengimui.

Straipsnyje yra cituojama Marijampolės kultūros direktorės Izaidos Skirpstienės žodžiai, sakantieji, kad, nors dail. M. Stankūnienė į Marijampolę atsiuntė nemažai savo naujų darbų, jų dar nepakanka. Dalis jos kūrinių bus parsivežta iš Lietuvos dailės muziejaus Vilniuje, taip pat ir iš meno muziejaus Kėdainiuose. Pažymima, kad naujoji galerija Marijampolėje bus pavadinta mecenatės vardu. Atrodo, jog greitai laiku įvyks iškilmingas šios galerijos atidarymas.

ROYAL LEPAGE

Jei norite pirkti ar parduoti namą, ar gauti informaciją, prašau man paskambinti. Prižadu mielai ir sąžiningai patarnauti.

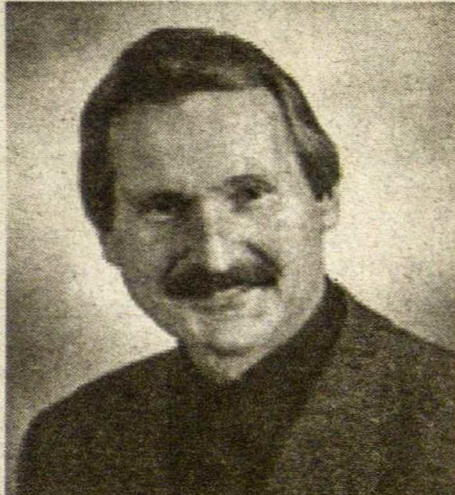
Lina Kuliavienė

2320 Bloor Street West
Toronto, Ontario M6S 1P2

Tel. (416) 762-8255 Fax. (416) 762-8853

Sutton GROUP

ANTANAS GENYS

“Jūsų nekilnojamo turto aptarnavimas nuo 1981”

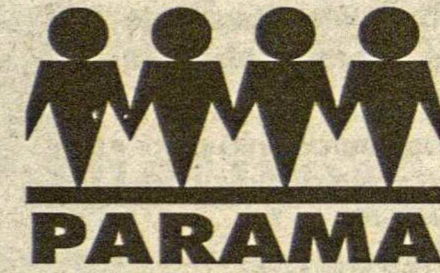
PIRKIMAS ir PARDAVIMAS PATIKIMOSE RANKOSE!

Dėl nuosavybės įvertinimo skambinkite

(416) 236-6000

Sutton Group-Assurance Realty Inc.

LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

AKTYVAI per 138 milijonus dolerių

MOKA UŽ:

1.00% Taupomoji sąskaita iki 1.00% kasd. palūk. čekių sąsk. 1.10% už 30-89 d. term. indėlius 1.30% už 90-179 d. term. indėlius 1.50% už 180-269 d. term. ind. 1.50% už 270-364 d. term. ind. 2.05% už 1 m. term. indėlius 2.30% už 2 m. term. indėlius 2.50% už 3 m. term. indėlius 2.75% už 4 m. term. indėlius 3.00% už 5 m. term. indėlius 2.50% 1 m. “Cashable” GIC (min. \$75,000) 3.00% už 1 m. GIC invest. pažym. 3.25% už 2 m. GIC invest. pažym. 3.50% už 3 m. GIC invest. pažym. 3.60% už 4 m. GIC invest. pažym. 3.75% už 5 m. GIC invest. pažym. 1.25% RRSP & RRIF (variable) 3.30% RRSP & RRIF 1 m.term.ind. 3.40% RRSP & RRIF 2 m.term.ind. 3.50% RRSP & RRIF 3 m.term.ind. 3.75% RRSP & RRIF 4 m.term.ind. 4.00% RRSP & RRIF 5 m.term.ind. 2.75% už JAV dolerių 1 metų GIC 1.50% už JAV dol. kasd.pal.sąsk.

IMAME:

už asmenines paskolas nuo5.75% už nekilnojamo turto paskolas (mortgages) su - nekeičiamu nuosimčiu (fixed rate) 1 metų4.50% 2 metų4.80% 3 metų5.00% 4 metų5.10% 5 metų5.30% - su keičiamu nuosimčiu4.75%

DUODAME

• asmenines paskolas
• mortgičius iki 95% įkainoto turto
• riboto kredito paskolas (Line of Credit)
• komercinius mortgičius

Nuosimčiai gali pasikeisti savaitės eigoje

NEMOKAMI PATARNAVIMAI

SĄSKAITŲ IŠLAIKYMAS • KREDITO IR DEBITO KORTELEŠ ČEKIAI • PINIGINĖS PERLAIDOS (MONEY ORDERS) KELIONĖS ČEKIAI (TRAVELER'S CHEQUES)

PASLAUGOS TEIKIAMOS INTERNETU!

GALITE PATIKRINTI SAVO BALANSĄ AR APMOKĖTI SĄSKAITAS Elektroninis paštas: info@parama.ca

KITOS PASLAUGOS

KELIONIŲ APDRAUDA NARIAMS IR SVEČIAMS IŠ KITŲ KRAŠTŲ PERSIUNTIMAS PINIGŲ (WIRE TRANSFERS) Į LIETUVĄ IR KITUR

IEŠKOTE DOVANOS?

PARDUODAME LIETUVOS BANKO PROGINES MONETAS

KASOS VALANDOS

Pirmad., antrad. ir trečiad. nuo 9 vr. - 3.30 v.p.p.; ketvirtad. ir penktad. nuo 9 vr. - 8 vv. LN skyriuje - penktad. nuo 9 vr. - 3.30 v.p.p.; Royal York skyriuje - šeštad. nuo 9 vr. - 1 v.p.p.

SKYRIAI:

1573 Bloor St.W., Toronto ON M6P 1A6 Telefonas: 416 532-1149
2975 Bloor St.W., Etobicoke ON M8X 1C1 Telefonas: 416 207-9239

APLANKYKITE MŪSŲ TINKLALAPĮ: www.parama.ca

ONTARIO LAND SURVEYOR

TOMAS A. SENKUS, B.Sc., O.L.S., O.L.I.P.

40 Burrows Avenue, Toronto, Ontario M9B 4W7

E-mail: tomsenkus@rogers.com

TEL: (416) 237-1893

FAX: (416) 237-0426

Galvojat parduoti nuosavybę ar sužinoti jos vertę, nemokamai įvertinsiu be jokių įsipareigojimų. Mielai ir sąžiningai patarnausiu surasti Jums tinkamą namą ar “condominium”.

SKAMBINKITE

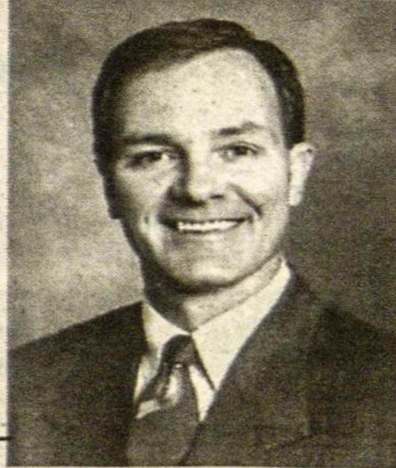
**TEODORUI
STANULIUI, B.A.**
416-879-4937
(nešiojamas)

RE/MAX WEST REALTY Inc. Tel. 416 769-1616;
namų 416-231-4937

JUOZAS (JOSEPH) NORKUS Re/max West įstaigoje
ilgiausiai dirbantis agentas♦ 25 metai namų remonto patyrimas ♦
Daugiau kaip 12 metų pardavimo-pirkimo patyrimas ♦ Namų nuomojimų ir nuomininkų reikalų specialistas.**RE/MAX** West Realty Inc.
1678 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P
1A9. Skambinti bet kuriuo metu įstaigos
tel. 416 769-1616, namų - 416 769-3577

Nemokamas namų įvertinimas

Bloor West Village

DENTAL CARE**Dr. J. Birgiolas****Dr. S. Dubickas****Dr. N. Mikelėnaitė-Archer**

2373 Bloor St. West

Tel. (416) 763-5677

RE/MAX
Realty Specialists Inc.
Independently Owned and Operated**Birutė (Betty) Bartusevičius**
Sales Representative2691 Credit Valley Rd., Suite 101
Mississauga, Ontario L5M 7A1
Fax: 905-828-2829

Bus: 905-828-3434

Cell: 416-427-1875

Advokatas**ALGIS S. PACEVIČIUS PACE, B.Sc., LLB.****PACE LAW FIRM**

- ♦ asmeninės žalos, atsiradusios ryšium su kūno sužalojimu, išieškojimas
- ♦ imigracija į Kanadą
- ♦ testamentų sudarymas
- ♦ palikimų tvarkymas
- ♦ konsultacijos Lietuvos respublikos teisės klausimais

295 The West Mall, 6th Floor
Toronto, ON M9C 4Z4
Tel. 416 236-3060
Fax 416 236-1809

SPAUŠTUVĖ

PRINTING NET

Atliekame visus paruošimo ir spausdinimo darbus. Prieinamos kainos, aukšta kokybė.
TEL. (416) 252-6741
413 ROYAL YORK RD., TORONTO ON (prie Evans)
Savininkas Jurgis Kuliešius

SAMOGITA Knygų rišykla
"SAMOGITA"
meniškai įriša knygas bei žurnalus

A. PLENYS

3333 Grassfire Cres., Mississauga, Ont. L4Y 3J8. Tel. (905) 625-2412

MARGUTIS Parcels

4134 Dundas St. West, Toronto, ON. M8X 1X3 Fax: (416) 233-3042

Reguliarūs dvisavaitiniai maršrutai siuntiniams
laivu ir lėktuvu tiesiai į Vilnių**Tel: (416) 233-4601**

\$300* **COUPON** **\$300***
3 off for 1 parcel **3 off**
* coupon is valid only at "Margutis-Pysanka" head office.

Leo Rautinš, užaugęs Toronte, nuo pat mažens priklausė Prisiškėlimo parapijos "Aušros" sporto klubui. Jis dabar yra Kanados valstybinės vyrų krepšinio komandos vyriausias treneris, Toronto profesionalų NBA krepšinio klubo "Raptors" televizijos komentatorius, žaidęs Kanados valstybinėje vyrų krepšinio komandoje pasaulinėse bei olimpinėse žaidynėse. Leonas – taipgi buvo NBA Filadelfijos "76-ers", Atlantos "Hawks" bei keleto Europos komandų žaidėjas. Buvo pirmasis atrinktas krepšininkas NBA Filadelfijos "76-ers", kai baigė studijas Syracuse universitete, New York valstijoje. Jis raštu pasveikino "Aušros" klubą 50-mečio proga. Šis jo laiškas buvo perskaitytas jubiliejinio pokylio metu lapkričio 5 d.

It is with great pleasure and pride that I speak to you today, through my friend and former "Aušra" team-mate Ed Punkris. I regret that I am unable to be here in person, since I'm working with the Toronto "Raptors" in Detroit this evening.

First of all – congratulations to the "Aušra" sports club on its 50th anniversary at the Church of the Resurrection. "Aušra" has been a cornerstone of our Lithuanian community in Toronto. Countless young people like myself were able to compete athletically, socialize, maintain their cultural heritage and share in their spirituality through the church and "Aušra". Now with your beautiful new church and facility, the tradition established at the old "Prisiškėlimo parapija" will undoubtedly continue.

I owe a great deal to "Aušra" and my Lithuanian heritage. Basketball was our sport in a country where hockey was the only sport you were supposed to play. "Aušra" and the church gave us Lithuanian kids something different and something special. We had

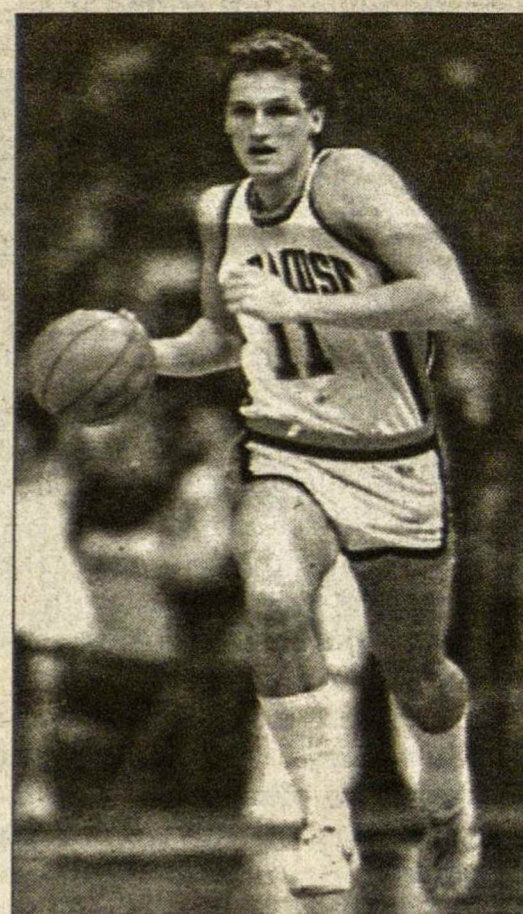
SPORTAS**Prisiminė "Aušros" klubą**

teams, coaches, games and battles with "Vytis", "Kovas", "Tauras" as well as the rest of the ŠALFASS teams in the United States. Those were the days. I loved going down to the church and seeing the older guys play as well as trying to play with them and getting their advice and guidance.

It was the start that I had in my career that gave me the desire and confidence to push harder – further than many thought possible. As I got better I was able to play on the men's team while still a junior. To have the likes of Ron Underys, Steve Ignatavičius, and Sam Kaknevičius help me out or straighten me out after an ill-advised shot or pass (usually a shot) was so important to my development as a player.

No matter how many games I have played or where my career has taken me, my fondest memories revolve around those Sunday games after Mass at the church. I can still see my Dad playing table tennis in the hall next to the basketball court, waiting for me to finish playing. Although sometimes it was me waiting for my Dad while watching him play against national and international players such as Birutė Nešukaitis, Birutė Plučaitė and Paulius Klevinas.

I'll never forget my vision of Father Paul, having all of us boys in a lay-up line, teaching us proper lay-ups. I'll also never forget my surprise when I was at the hall for some event on a Saturday evening, an elderly gentleman standing next to me asked me if I was going to play on Sunday. I informed him that I could not play

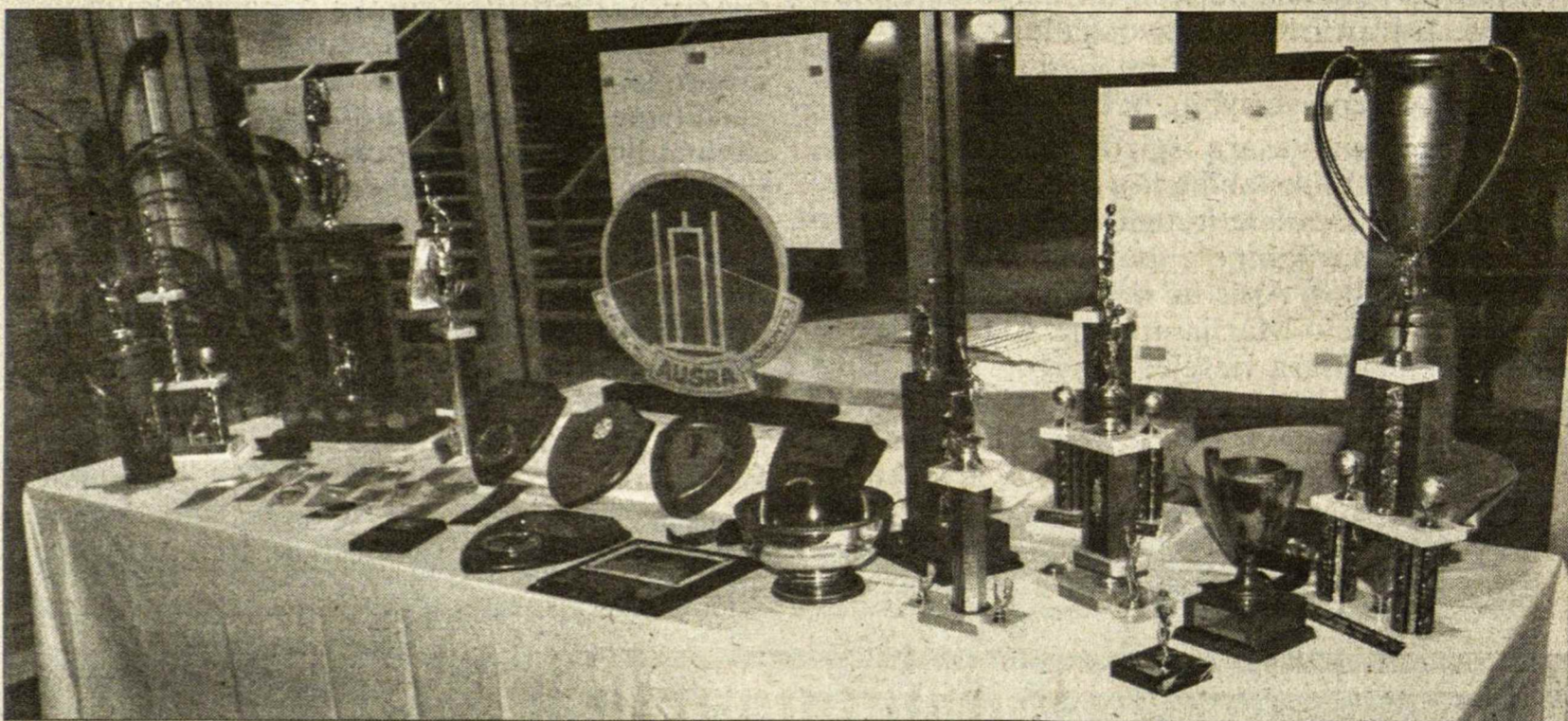

Leo Rautinš Ntr. MacLeans

as I hurt my leg. He then looked up at me and said simply "Then I guess I won't be going to church tomorrow".

Now with the new church, new memories will be forged for the many youngsters that will now have their opportunity to take part in the "Aušra" sports club. I can't wait to see who will be the next Lithuanian "baller" that will look back and realize how important this club and these days were to his or her career. But for me right now, a sincere thank-you to "Aušra" and the Church of the Resurrection for all of the wonderful memories and opportunities you provided me with. Thank you.

Leo Rautinš

Toronto Prisiškėlimo parapijos sporto klubo "Aušra" dalis trofėjų, laimėtų nuo 1955 m. Ntr. R.D. Puterių

Žinios iš Lietuvos

• Aukščiausiose ULEB Eurolygos krepšinio varžybose žaidžiantis Kauno "Žalgiris" po dviejų pergalių patyrė pirmą pralaimėjimą. Svečiuose 65:80 nusileido "Athens AEK" (Graikija) komandai. Vilniaus "Lietuvos rito" krepšininkai, kurie pirmą kartą žaidžia Eurolygoje, po dviejų pralaimėjimų trečiajame rate 97:91 palaužė Ispanijos pirmenybėse pirmaujančią "Winterthur FC Barcelona" komandą.

• Belgijoje vykusiose tarptautinėse dešimties šalių "Coupe Avenir" sportinės gimnastikos varžybose, Vilniaus gimnastikos mokyklos auklėtinė Laura Švilpaitė, dalyvaudama amžiumi vy-

resnių sportininkų varžybose, iškovojo pirmąją vietą pratimu ant lygiagrečių.

• Japonijos sostinėje vykusiam tarptautiniame Tokyo maratone antrą vietą laimėjo Živilė Balčiūnaitė. Lietuvos ilgu nuotolių bėgikė nuotolį įveikė per 2 valandas 25 minutes 15 sekundžių ir 2 min. 13 sek. Pagerino jai pačiai priklausiusį Lietuvos rekordą.

• Panevėžyje vykusiose VII tarptautinėse V. Karpčiausko vardo bokso rungtyse, kuriose varžėsi dviejose amžiaus grupėse 97 boksininkai iš dešimties valstybių, Lietuvos atstovai tapo nugalėtojais penkiose svorio kate-

gorijose. Jaunimo amžiaus grupėje nugalėtojais tapo Gytis Vaitkus (svorio kategorija iki 54 kg) ir Vaidas Balčiauskas (75 kg), o suaugusiųjų grupėje nugalėjo Marius Vyšniauskas (51 kg), Mindaugas Vyšniauskas (75 kg) bei Vitalius Volkovas.

• Andrius Zadneprovskis, Lietuvos penkiakovininkas, pastoviai ir užtikrintai kopęs į aukštumas, laimėjęs Atėnų olimpiados vicečempiono titulą, priverttas stabtelėti. Didysis sportas pradėjo reikalauti savo duoklės – sveikatos. Artimiausi keli mėnesiai gali būti lemtingi jo karjerai.

• Kauno "Sūkurio" klubo atstovai Artūras Bižokas ir Edita Daniūtė trečią kartą per savo karjerą iškovojo pasaulio klasikinį sportinių šokių čempionato bronzos medalius. V.P.

SKAUTŲ VEIKLA

Lietuvių skautų seserijos ir brolijos draugininkų-kų suvažiavimas įvyko š.m. spalio 29-30 d.d. Klyvlande, OH. Torontui atstovavo A. Ruslys, V. Skilandžiūnienė, D. Sonda, J. Tarvydas, R. Pečiulis, V. Lemon ir v.s. R.R. Otto (Kanados rajono-vasas, sėdi dešinėje) Ntr. V. Lietuvninko

• Vėlinių išvakarėse, spalio 30 Šv. Jono lietuvių kapinėse buvo aplankyti amžinybėn iškeltavusių skaučių-skautų kapai ir uždegtos žvakutės, papuoštos skautų ženklais. Žvakės išnešiojo skautininkų-skautininkų dr-ės nariai: M. Vasiliauskienė, E. Simonavičienė, V. Grybienė, A. ir S. Škėmos, M. ir E. Kazakevičiai, J. ir K. Batūros. **K.B.**

• Brangaus senelio a.a. J. Rovo netekus, reiškiamame giliai užuojautą broliui Andriui Povilaičiui ir jo visai šeimai.

• Primename visiems ir visoms "Šatrijos" ir "Rambyno" tuntu draugininkams-kams bei kitiems vadovams, kad lapkričio 29, antradienį, vyks tuntu posėdis Toronto Lietuvių Namų posėdžių kambaryje 7 v.v. Yra būtina visiems posėdyje dalyvauti.

• Pranešame visiems rėmėjams, kad šių (2005) metų "Romuva Inc." kvitai aukoms bus išsiunčiami gruodžio mėnesio pradžioje. Visais klausimais kreiptis į br. Marių Rusiną tel. 905 848-0320. Jums visiems didelis skautiškas ačiū.

• Liko tik trys sueigos iki Kalėdų – lapkričio 26, gruodžio 10 ir 17; "liepsnelėms" ir "giliukams" tik viena – gruodžio 10 d. Pastaba: jei norite stovyklon važiuoti, būtinai reikia sueigas lan-kyti!

• Kviečiame visus, buvusius ir aktyvius skautus – jaunesnius ir suaugusius, į šių metų Toronto skautų Kūčias, kurios įvyks gruodžio 18, sekmadienį, 4 v.p.p. Prisikėlimo parapijos salėje. **D.S.**

Montrealio "Melodijos" ansamblio koncertavo baltiečių dailininkų meno parodos metu Šv. Kazimiero parapijos salėje sekmadienį, spalio 30. Iš k.: Andrėja Celtoriūtė-Beniušienė, Daiva Jaugelytė-Zatkovic, Živilė Jurkutė-Blayney, Rytis Bulota, Harold Celtorius, Alfred Pališaitis, dirigentas muz. Aleksandras Stankevičius Ntr. P. Pingitore

JAUNIMO ŽODIS

Lietuviai Vokietijoje

Baltijos šalių jaunimo suvažiavimas – "Baltjuko" 2005

AUŠRA MALINAUSKAITĖ

Š.m. paskutinį spalio mėnesio savaitgalį, Vėlinių išvakarėse, Annabergo pilyje, Bonoje, įvyko Baltijos šalių jaunimo suvažiavimas. Pagrindinė suvažiavimo tema buvo *Vakarų kultūros įtaka Baltijos šalims* "Halloween" šventės proga. Jos metu Annabergo pilis tapo vėlinių, raganų ir kitų pabaisų puotos vieta.

Pagrindiniai renginio organizatoriai buvo Vokietijos lietuvių jaunimo sąjunga (VLJS) kartu su keliais Latvijos šalies atstovais.

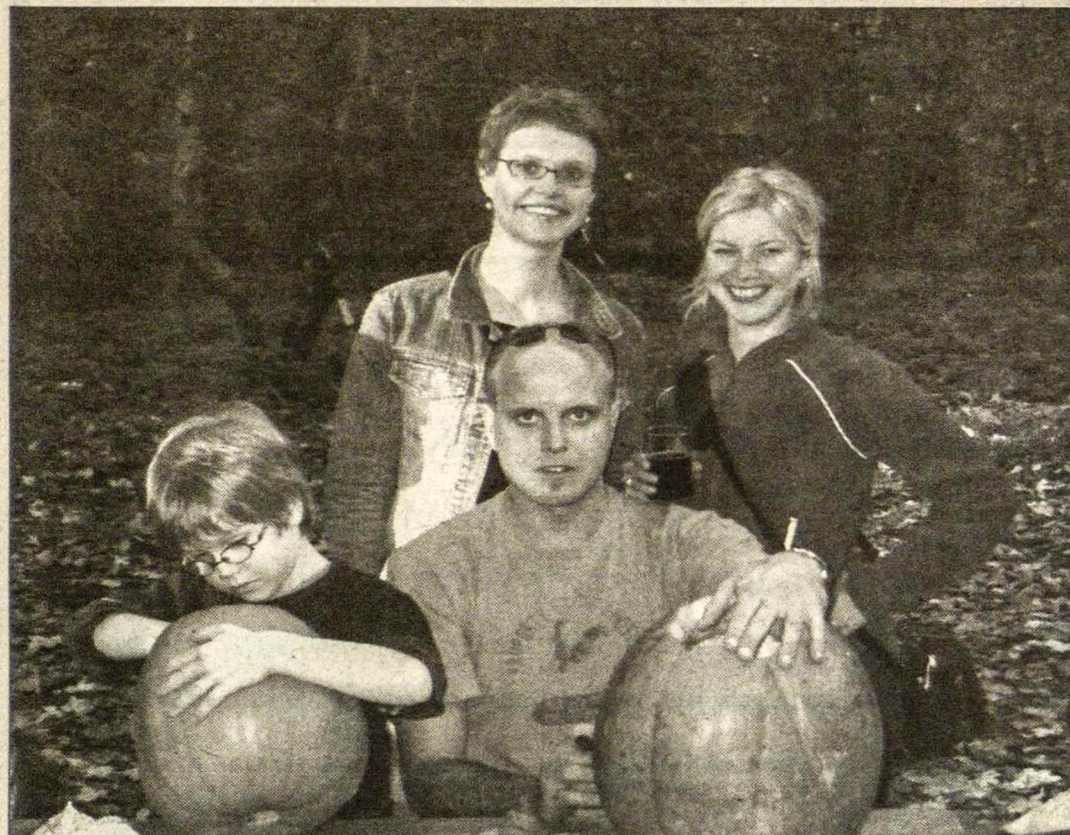
Dalyviai

Suvažiavime dalyvavo 35 atstovai iš įvairių pasaulio šalių, netgi iš Brazilijos, Kanados ir Prancūzijos. Didžiąją daugumą susirinkusiųjų sudarė lietuviai. Šis faktas taip pat buvo viena iš daugelio diskusijų temų: kaip pritraukti daugiau latvių ir estų ir kokios yra Baltijos šalių bendradarbiavimo galimybės užsienyje. Tai džiugi žinia Vokietijos lietuvių bendruomenei ir Sąjungai, nes lietuvių jaunimas nepraleidžia progą palaikyti draugiškų tarpusavio ryšių bei diskutuoti emigracijos ir gyvenimo svetimose šalyje temomis.

Programa

Visą savaitgalį buvo įvairiais būdais diskutuojama apie Vakarų valstybių įtaką Baltijos šalims. Savaitgalis pavirto iš "Halloweeno" į "Baltoweeno" šventę. Pirmąjį vakarą prie laužo susirinkusiems buvo pasakojama ir vaidinama labai šurpi lietuvių liaudies pasaka. Tuo organizatoriai norėjo pabrėžti, kad lietuvių literatūra yra turtinga pabaisomis ir nestokojanti žiaurių elementų.

Po to žvakių šviesos ir dvasių vedami dalyviai keliavo į Annabergo pilies vyno rūšį, kuriam visi šventiškai pasitiko ir įvairias istorijas apie pilį, jos ypatumus ir keistenybes pasakojo vyno rūšio vaiduoklis. Norėdamas patvirtinti draugystę ir atsidėkoti už vaiduoklio vaišingumą, jaunimas traukė liaudies dainas. Kitą rytą buvo daroma raštiška apklausa apie gyvenimą tarp Baltijos šalių ir Vokietijos. Gauti re-

Jaunimo grupė baltiečių jaunimo suvažiavime Vokietijoje

zultatai buvo aptarti paskutinę suvažiavimo dieną. Vėliau vyko dvikova tarp Baltijos šalims, jos vertybėms, kultūrai ir tradicijoms atstovaujanti stambeldžiū dievo ir Vakarų kultūros išrasto "super" herojaus. Buvo ieškoma už ir prieš argumentų ir tuo pačiu imanomo kompromiso, vienijančio abu šiuos veikėjus ir jų atstovaujamas išitikinimus.

Po gardžių pietų Latvijos atstovė skaitė paskaitą apie Latvijos ir Tibeto tapatybės išsaugojimą, po jos dalyviai svarstė politinius klausimus.

Po diskusijos veiksmas persikėlė į lauką, kur šviečiant rudinei saulytei, vyko moliūgų skaptavimas ir gipso kaukių darymas. Jais vėliau buvo puošiama Annabergo pilies salė vakarė "Baltoweeno" šventei. Šventės metu suvažiavimo dalyviai dėvėjo įvairias aprangas ir linksminosi iki ryto.

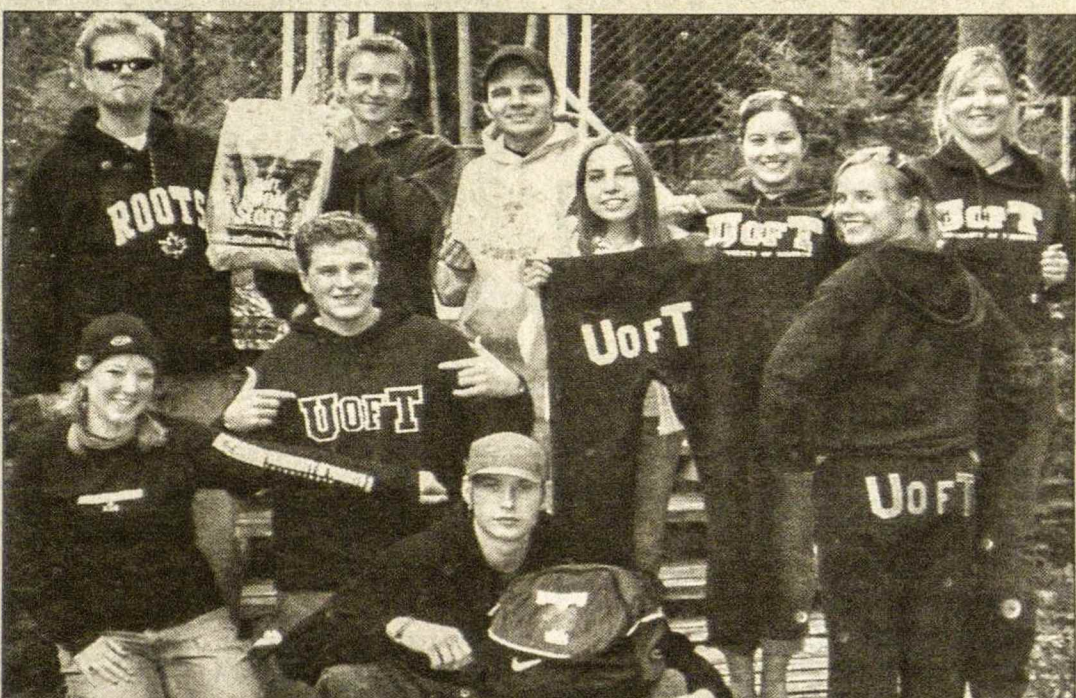
Paskutinę dieną, kaip minėta, buvo aptarta apklausa "Mes tarp Baltijos šalių ir Vokietijos" bei diskutuojama emigracijos ir integracijos temomis. Vyko įdomi ir aktuali kiekvienam išeiviui diskusija. Juk yra taip svarbu nepamiršti savo kilmės, savo tėvynės, savo atvykimo į svetimą šalį

tikslo ir tuo pačiu pritaipyti bei prisitaikyti prie čia esančios kultūrinės bei socialinės aplinkos. Šis skirtingų kultūrų ir patirčių santykis praturtina tiek patį save, tiek ir aplinką, kurioje gyvename.

Žvilgsnis į ateitį

Po tokio įdomaus ir turinčio savaitgalio visi išsiskyrė su vilnimi ir nusiteikimu susitikti vėliausiai per kitą Baltijos šalių jaunimo suvažiavimą "Baltjuko" (vert. iš lat.kalb. - Baltijos šalių jaunimo suvažiavimas), kuris ir vėl tradiciškai vyks Annabergo pilyje Bonoje kitais metais paskutinį spalio savaitgalį. Organizuoti jį pasizadėjo VLJS. O iki tol kviečiame visą lietuvių jaunimą vėl kartu susitikti gegužės 19-21 dienomis per metinį VLJS suvažiavimą Annabergo, Bonoje (visą informaciją apie VLJS rasite internetiniu adresu www.vljs.de).

Beje, šis savaitgalis buvo nufilmuotas, o reportažas apie lietuvių gyvenimą ir susibūrimus bus rodomas per valstybinę Lietuvos televiziją (LRT) laidoje "Arti, toli". Apie tai taip pat informuosime interneto tinklalapyje www.vljs.de.

Toronto universiteto lietuvių studentų dr-jos nariai iškyloje į šaulių stovyklą prie Orangeville, ON, miesto. Stovi (iš k.): R. Pečiulis, J. Tarvydas, T. Jonaitis, R. Samonytė, V. Pečiulytė, V. Simonavičiūtė, J. Šimonėlytė. Priekyje iš d.: V. Yčaitė, D. Puzeris, P. Sergautis

Toronto universitetas yra vienas didžiausių universitetų Kanadoje, kuriame mokosi nemažai lietuvių. Todėl ir mes įsteigėm Toronto universiteto lietuvių studentų draugiją. Mūsų pagrindinis tikslas yra suvienyti visus Toronto universitete besimokančius studentus. Mes norime su-

teikti galimybę visiems Toronto universiteto bei lietuvių bendruomenės nariams susirinkti ir pabendrauti, aptarti rūpimus klausimus bei padėti visiems neseniai iš užsienio atvykusiems studentams įsijungti mūsų universitete. Tokia dideliame universitete labai dažnai sunku rasti

draugų, todėl mūsų tikslas yra ir šioje srityje pasitarnauti bei padėti pasirasti prie universiteto gyvenimo. Norintys daugiau sužinoti apie Toronto universiteto lietuvių studentų draugiją prašomi aplankyti mūsų interneto tinklalapį: <http://escape.to/lithuanianclub>

Š.m. rugsėjo 23 d. Toronto universiteto lietuvių studentų draugija surengė oficialų atidarymą. Visas rytas buvo skirtas žaidimams ir įvairioms užsiėmimams. Po to buvusios valdybos nariai paruošė pietus. Po pietų įvyko susirinkimas, kuriame buvo aptarti įvyksiantys renginiai, papildytas draugijos statusas ir išrinkta naujoji valdyba. Po rinkimų patiekta vakarienė, ir likęs vakaras buvo paskirtas vakarienioms žaidimams. Atrodo, visiems labai patiko mūsų vakaras bei mūsų klubo ateities planai.

Naująją valdybą sudaro: Julija Šimonėlytė, pirmininkė, Danielius Puzeris, vicepirmininkė, Vaidas Simonavičiūtė, išdininkė, Paulius Sergautis, socialinių renginių koordinatorius, Vilija Yčaitė, sekretorė, Vilija Pečiulytė, korespondentė, Justinas Tarvydas, etikos pareigūnas. **Inf.**

Rikis Punkris
REALTOR

HomeLife
Experience Realty Inc.

Ieškote pirkti?

- Padėdū nuomininkams tapti savininkais.
- Paaiškinsiu, kaip pradėti, padėsiu nusipirkti.

Skambinkite: 905 896-1177
Tinklapis: www.rickpunkris.com

AŲA

VYTAUTUI AUŠROTUI

mirus,

jo žmoną SIGITĄ, dukras ir jų šeimas nuoširdžiai užjaučiame –

Elvyra ir Pilypas Naručiai

AŲA

RUDY VILENBREKTUI

iškeliavus amžinybėn,

jo žmonai ELEI, dukrai CINDY ir sūnui RUDY, jų šeimoms bei visiems giminėms reiškiame gilią ir nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdime –

Londono "Pašvaistės" choras

AŲA

JUOZUI ROVUI

iškeliavus amžinybėn,

skausmo valandoje, jo šeimai ir artimiesiems, reiškiame nuoširdžiausią užuojautą –

Toronto lietuvių pensininkų klubo valdyba ir nariai

50 METŲ MIRTIES PRISIMINIMAS

*Mano šviesa
Viešpaties sukurtas
Lietuvos grožis,
Mano kelias
Tremtinio kelias,
Mano paguoda
Vargonų giesmė.*

AŲA

ALEKSANDRAS PIEŠINA

muzikas ir pirmasis Montrealio Aušros Vartų parapijos vargonininkas ir choro steigėjas.

Sūnus

Algis MEDELIS

QUEEN SYRENA TRAVEL
133 Roncesvalles Ave. Toronto, Ont.
M6R 2L2 Tel. 416-531-4800

KELIONĖS | VISUS KRAŠTUS VISOMIS ORO LINIJOMIS I LIETUVĄ – visuomet geriausiomis kainomis!

VISUOMET turiu įvairių pramoginių išvykų - apžiūrėti Toronto miestą, Niagarą, Ontario šiaurę, Otavą, Kvebeką ir t.t. - teiraukitės!
VISUOMET ruošiamos maldininkų kelionės - Roma, Liurdas, Fatima

Toronto įstaigoje esu antradieniais tarp 11 ir 17 val. Atvažiuoti Jums nėra būtina, skambinkite ALGIUI MEDELIUI asmeniškai.

Tel. Toronte 416 531-4800

Bilietus prašau atsiimti, į tolimesnes vietas siunčiu X-PRESS paštu

MEDELIS CONSULTING #1202-50 Elm Dr.E., Mississauga, ON
ALGIS ir STEFA MEDELIAI Tel. 905-306-9563

Visos paslaugos atskviečiant gimes iš Lietuvos, arba Jums skrendant į Lietuvą. JAV DOLERIUS LIETUVOJE PRISTATOM Į RANKAS PER 7 DARBO DIENAS. Kreipkitės visomis savaitės dienomis, išskyrus antradienius.

Dėl smulkesnės informacijos kalbėkite su ALGIU MEDELIU

Generolo Silvestro Žukausko kapas

PROF. STANISLOVAS SAJAUSKAS

Vieno žymiausio visų laikų Lietuvos karvedžių generolo Silvestro Žukausko vardas tvirtai įėjo į Lietuvos istoriją kaip kariuomenės vado, iš Lietuvos išvijusios Maskvos suorganizuotus Vinco Mickevičiaus-Kapsuko bolševikus, taip pat prie Širvintų ir Giedraičių nugalėjusios Lenkijos okupacinę kariuomenę, slinkusią laikinosios sostinės Kauno kryptimi. Šios karinės pergalės nulėmė Lietuvos valstybės atkūrimą *de facto* po 125 metus trukusių galingiausių Europos imperijų – carinės Rusijos ir kaizerinės Prūsijos – okupacijų. Už šias pergalas gen. Silvestras Žukauskas buvo apdovanojamas visų trijų laipsnių Vyčio kryžiaus ordinais. Beje, tai buvo pirmasis apdovanojimas 1927 m. įsteigtu naujuoju Vyčio kryžiaus ordinu.

Išėjęs į atsargą, gen. S. Žukauskas mirė 1937 m. lapkričio 26 d. ir buvo laikinai palaidotas Kaune, Vytauto prospekte buvusių Karmelitų kapinių evangelikų skyriuje. Tikėtasi vėliau jo palaikus perkelti į statomos evangelikų šventovės kriptą, tačiau sutrukdė 1940 m. sovietinė Lietuvos okupacija ir po to išplieskęs pasaulinis karas.

1959 m. sovietų valdžia, pabūgusi patriotinių demonstracijų po 1956 m. Vengrijos sukilimo kasmet rengiamų per Vėlines Karmelitų kapinėse prie paminklo "Žuvome dėl Tėvynės" bei S. Dariaus ir S. Girėno mauzoliejaus, nutarė panaikinti šias kapines. Likviduojant Karmelitų kapines, dalis kapų buvo perkelta į kitas kapines, o kapinių vietoje įsteigtas poilsio parkas, kuriame buvo išasfaltuoti takai, pastatyti poilsio suoleliai. Apie žymių Lietuvos patriotų, kovojusių prieš sovietų okupantus, - gen. Silvestro Žukausko, 1941 m. birželio 23-osios sukilėlių palaikų perkėlimą į kitas kapines tuometinių represijų sąlygomis negalima buvo net pagalvoti. Jų kapai buvo sunaikinti buldozeriais – neliko nė pėdsako. Lygiai taip sunaikinti paminklas "Žuvome dėl Tėvynės", S. Dariaus ir S. Girėno mauzoliejaus, paminklas Lietuvos mokyklos pradininkui Juozui Vokietaičiui, katalikų kapinių koplyčia.

Atgimusiame nepriklausomoje Lietuvoje dar 1991 m. grupė entuziastų parodė iniciatyvą surasti gen. S. Žukausko kapą ir perlaidoti jo palaikus. Deja, jiems nepavyko, nes, kaip paaiškėjo, KGB sunaikino (pasigrobė ir išsivežė į Rusiją?) Karmelitų kapinių planus, o patikimų liudininkų neatsirado. Nepavyko rasti ir fotografijos, pagal kurią būtų galima tiksliai identifikuoti kapavietę. Vis dėlto nustatyta, kad kapas buvo evangelikų skyriuje, keliasdešimt metrų nuo išlikusios totorių mečetės.

1991 m. įsikūrios visuomeninės draugijos "Lakūnų kapai" nariai, taip pat Lietuvos technikos muziejaus bei įmonės "Palikimas" darbuotojai susirūpino Karmelitų kapinėse sunaikintų karinio paveldo objektų atstatymu. Kauno miesto valdybai finansuojant pirmiausia nutarta atstatyti sunaikintą talentingo dailininko Stasio Stanišausko paminklą "Žuvome dėl Tėvynės". Pagal inž. K. Linkaus, skulpt. R. Antinio ir dail. R. Bankausko atstatymo projektą atstatytasis paminklas pašventintas per 1994 m. Vėlines. Minint 1941 m. Birželio sukilimo

metines 1995 m. pastatytas skulptoriaus Roberto Antinio (jaunesniojo) monumentalus paminklas sukilėliams atminti. Dar vėliau įmonės "Palikimas" direktoriaus Jono Voronavičiaus iniciatyva pradėta atstatyti S. Dariaus ir S. Girėno mauzoliejų (Kauno miesto tarybos sprendimu atstatymas nutrauktas 2004 m.). Šiais metais identifikuota sukilėlių broliško kapo vieta. Virgulės metodu nužymint sukilėlių kapo ribas šio rašinio autorius nustatė, kad "parko" pasivaikščiojimo takų išplanavimas yra labai keistas – pagrindinis takas eina įstrižai 33.5 m ilgio sukilėlių kapo.

Tikimės, kad Kauno paminklosaugininkams ruošiant naują Karmelitų kapinių teritorijos planą tokia antihumaniška situacija, primenanti emgebistinį partizanų palaikų niekinimą turgaus aikštėse, bus ištaisyta, o sukilėlių kapavietė bus pažymėta veja ar dekoratyviniais želdiniais.

Šia proga vėl grįžome prie gen. Silvestro Žukausko kapo paieškų ir jo atminimo deramo įamžinimo, galbūt perlaidojant Petrašiūnų kapinių panteone. Žinant, kad generolas S. Žukauskas buvo palaidotas metaliniame (cinkuotame) karste, virgulės metodu atliktų tyrimų rezultatai buvo palyginti su Gintauto Miškinio matavimais, tyrimais moderniais metalo detektoriais. Situaciją sunkino tai, kad "parko" žemėje buvo palikta nemaža įvairių metalinių gaminių (kapų tvorelės, galbūt kryžiai), kurie gerokai klaidino detektorius, tačiau gauti rezultatai teikia nemažai vilčių.

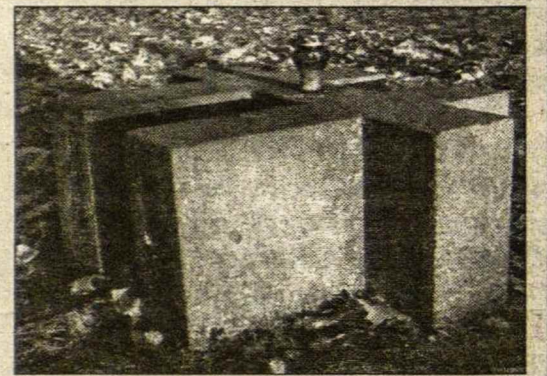
Nors kapinių teritorijoje kasinėti ar zonuoti neleistina, palaikams perkelti vis dėlto būtina tiksliai identifikuoti kapą. Kapavietės lokalizavimo patikimumą žymiai padidintų gen. S. Žukausko laidotuvių ar kapo fotografijos, jeigu tokios atsi-

Generolas Silvestras Žukauskas (1860-1937)

rastų. Todėl kreipiamės į emigravusius tautiečius, ypač į Lietuvos kariškių šeimas, vildamiesi, kad jų archyvuose, šeimos albumuose galėtų būti išlikusi viena kita fotografija. Žinias apie tai prašome siųsti elektroniniu paštu stanislovas.sajauskas@ktu.lt arba adresu: Varpo g. 10-9, LT-50238 Kaunas, Lithuania. Ypatingai laukiame fotokopijų ir prisiminimų.

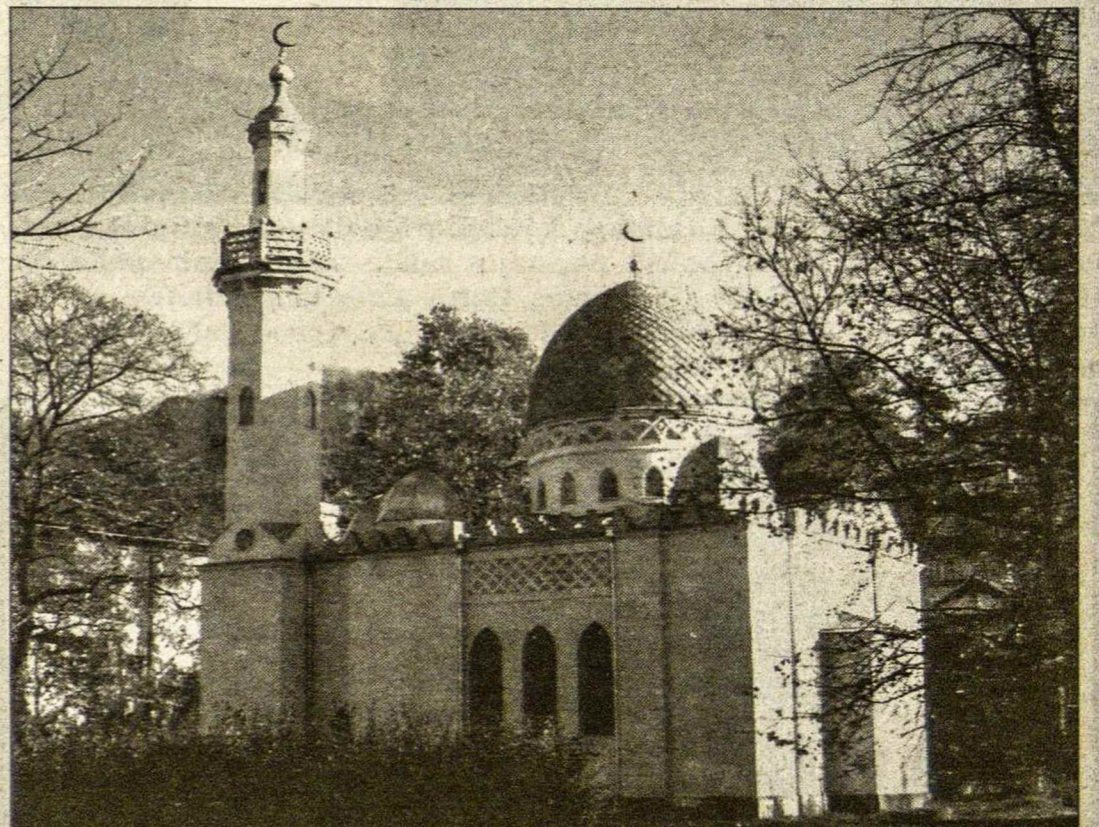
Ačiū visiems už supratimą ir pagalbą.

Tai viskas, kas liko iš archit. Vytauto Landsbergio-Žemkalnio sukurto Stepono Dariaus ir Stasio Girėno mauzoliejaus – sujungti kryžiai Ntr. S. Sajausko

S. Dariaus ir S. Girėno mauzoliejaus vietą ženklintis akmuo Ntr. S. Sajausko

Kauno Karmelitų kapinėse išlikusi totorių mečetė Ntr. S. Sajausko

